

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JULPÅMORS

JULPAA MORS

1 · 9 · 3 · 0

UDGIVET OG REDIGERET AF KR. JESPERSEN OG CONSTANTIN SØRENSEN

MORS er i enhver Henseende noget for sig selv. Hvorfor skulde Mors saa ikke ogsaa have sit eget Julehæfte?

Her er det. Vi indleder det med et Par Snebilleder, som en af Nykøbings mange Amatørfotografer har taget paa en Spadseretur. Det ene er, som man ser, et gammelt Bindingsværkshus, et af dem, som der ikke er ret mange af her paa Øen. Det andet viser den grøneste Ungdom, der boltrer sig i vort smukke Anlæg. Hvis man var dybsindig, kunde man anstille Betragtninger over det symbolske i disse to Billeder: gammelt og ungt, Fortid og Nutid. I dette Hæfte er der nemlig lidt af hvert. Nogle af Øens egne Skribenter har her fortalt om Livet i vore Fædres og Forfædres Tid, andre har skrevet om Livet i Dag, og rundt omkring i Hæftet vil man

INDHOLD

	Side
Omslagstegning: Parti fra Toftegade. Af Constantin Sørensen.	
Hyrderne ved Bethlehem. Af Frimenighedspræst Sv. Krøigaard.....	3
Naar Aaret langsomt rinder ud. Digt af Johannes Jørgensen.....	5
Af min Rejsedagbog. Af Marius Dahlsgaard.. ..	6
Hvad synes De om Nykøbing — og hvorfor?.....	10
Provstinde Cederfeld de Simonsen. Af Provst Vilh. Hansen.. ..	15
Kendte Ansigter set med Tegnerens Øjne	16
Jul i Nykøbing for 50—60 Aar siden. Af Sparekassedirektør Fredr. Bang.	18
Lidt om Livet paa de gamle Vandmøller. Af Johan P. Hovmøller.....	21
„Smut“. En Børnekomedie. Af A. J. Dahl	23
For tres Aar siden. Juleaften i den gamle Bondegård. Af A. C. Skyum....	26
Petit-Revvy	28
Peter skriver hjem til sin Mor. Ved Bankdirektør Noring Riis.....	29
Hvor er Morsingboen kommen fra? Og hvordan har han udviklet sig til det, han er? Af A. J. Dahl.....	30
Kryds og Tværs m. m.....	32
Hæftet og det farvetrykte Omslag er udført i Morsø Folkeblads Trykkeri.	

finde Billeder, der illustrerer baade Fortid og Nutid, gammelt og ungt. Lidt kalejdoskopisk ser det maaske ud, men vi haaber, at Ord og Billeder, Alvor og Spøg, dog tilsammen vil danne en Helhed, saa det til syvende og sidst kan give et karakteristisk Udtryk for, hvad der tænkes og leves her paa denne Plet af Danmark, som Limfjorden har adskilt fra det øvrige Land og gjort til det, den er. Vi haaber tillige, at dette Hæfte ikke blot kan blive en velset Gæst i Hjemmene rundt omkring i Byen og paa Øen, men ogsaa blive en kærkommen Hilsen til Morsingboerne ude omkring i Landet og ude i Verden og fortjene det Navn, det har faaet:

JUL PAA MORS.

Forsøgs- og Kontrolmark

A/s Morsø Frøkontor

Telf. 314 - 315

Specialitet: Morsø Hvidkløver

Morslands Folkebank A/s

Lilletorv

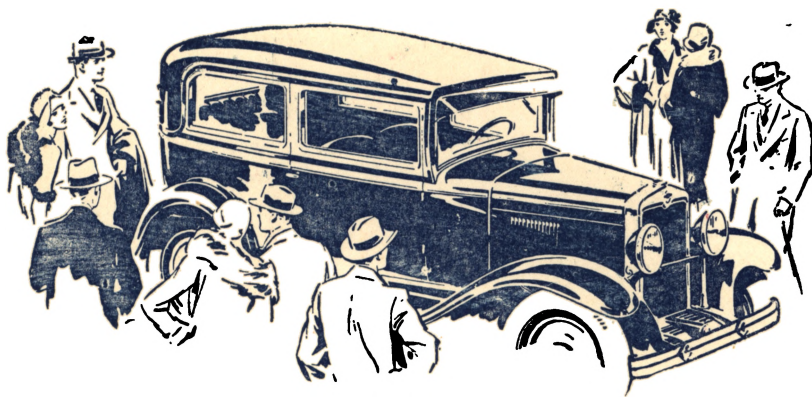
Udfører alle almindelige Bankforretninger

Yder Medvirken ved Optagelse af
Kreditforeningslaan

Banken ejes af ca. 600 Aktionærer her paa Øen

Den nye 6-cylindrede

CHEVROLET

vækker Begejstring overalt og blandt alle

CHEVROLET "6" bruger mindre Benzin og Olie end en almindelig 4-cyl. Vogn og er derfor usædvanlig økonomisk i Drift. Grundet paa Motorens relativt lave Omdrejningstal og følgelig mindre Slid, er den langt mere holdbar end andre Motorer med større Omdrejningshastighed. Fordi Chevrolet allerede er 6-cyl., er dens Værdiforringelse mindre end den 4-cyl. Vogns, og det er derfor en langt bedre Pengeanbringelse at købe en 6-cyl. Vogn nu i Stedet for at købe en, der maaske senere bliver det. Automobilister, der blot een Gang har kørt den 6-cyl. Chevrolet og følt dens bløde, bahagelige Gang, bliver aldrig tilfreds med en 4-cyl. Vogn. -----

Olesen & Rabenhøj.

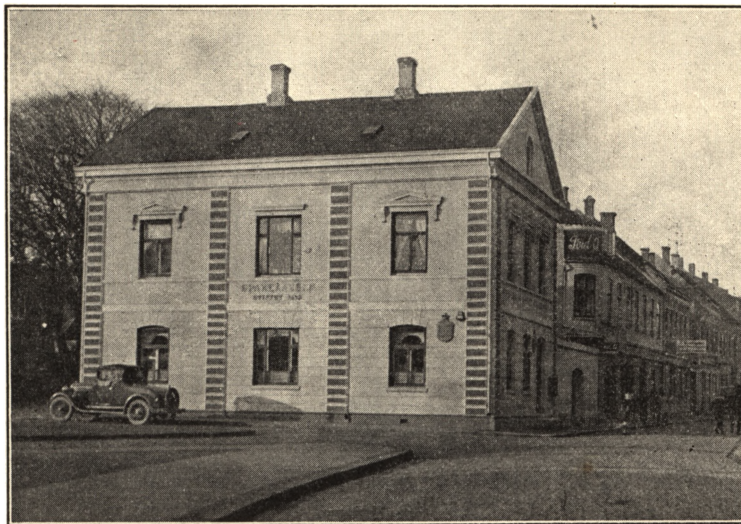
Telefon 497.

At 2 og 2 er 4
vi lærer i vort Hjem.

I Sparekassen bliver
dog 2 og 2 til 5.

Hjemmesparebøsser
udlaanes gratis.

Sparemærker
sælges, og Bøger til
Opklæbningen faas
gratis.

Lær at regne med
Smaapengene!

Det nye Aar bør bringe Dem en ny Ford!

At eje en Vogn

giver en Følelse af Frihed. Man er uafhængig af Tid og Sted, man er fri for at staa med Uret i Haanden, naar man skal paa Udflygt . . . man tager af Sted, naar man har Lyst

Nu kan enhver

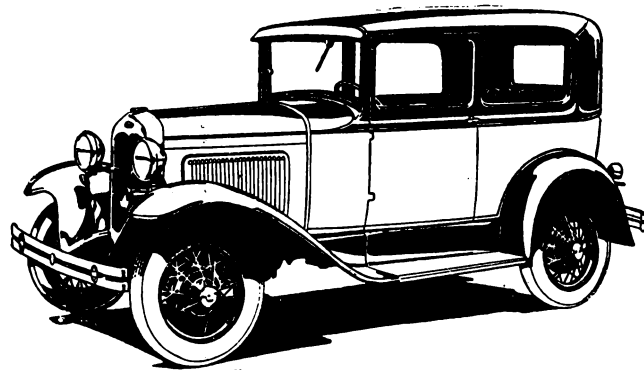
blive Ejer af en Vogn. Prisen paa den ny Ford er nu efter den sidste Prisnedsættelse saa lav, at det er overkommeligt for en Mand med selv en ret beskedent Indtægt at faa sin egen Vogn, og Fords Betalingsvilkaar er som bekendt overordentlig rimelige.

Den ny Ford

er Vognen, som i Styrke og Holdbarhed overgaar alle andre, fremstillet som den er af Verdens bedste Ingeniører og Teknikere, bygget op paa Henry Fords enestaaende Erfaring og efter hans geniale Metoder, der samtidig gør Vognen god og billig . . . Dertil kommer, at den ny Ford trods sin lave Pris imødekommer alle rimelige Fordringer baade til Skønhed og Komfort.

Se paa denne Vogn,

den fikse Tudor-Sedan. Der er Fart og Skønhed i dens Linjer. Den er stærk, den løber hurtigt, og den er billig i Drift.

Denne Vogn kan blive Deres!

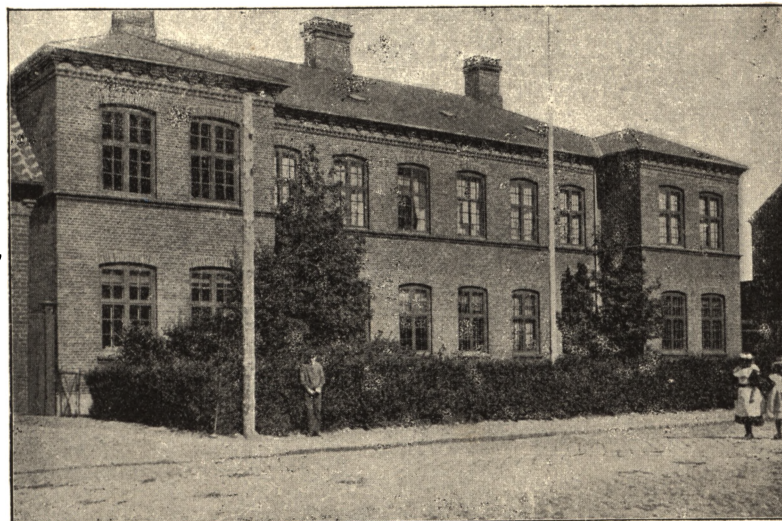

Thorsteds Automobilforretning.

Nykøbing
Mors

Telefon 464

Kost- og
Realskole

Kontortid 11¹/₄—12

Hyrderne ved Bethlehem.

Et Digt af Grundtvig fra 1846.

Af Frimenighedspræst SV. KRØIGAARD

Nat i Østen er ej saa lang
Som her ved Juletider.
Ej det fyger, som her, i Vang,
Og ej paa Is man skrider,
Dog trækker køligt til Marks det der,
Som i det tidlige Foraar her.

Kølig trak det paa Marken vild
Ved Betlehem fra Norden,
Hyrder otte sad om en Ild
Og vaaged over Hjorden,
Da Talen faldt paa de gamle Ting,
Og hvordan alt dog gaar sært omkring.

Talen faldt paa Kong Davids By
Og paa hans Vovestykke;
Stort det gamle og smaat det ny,
I Sang, i Daad og Lykke,
Det fandt de unge: det saa man grandt,
Det var en Sorg, men det var dog sandt.

Davids Søn, sagde en af dem,
Vi ventet har saa længe,
Nys jeg mødte i Betlehem,
Omringet af Byens Dreng,
En Davids Søn med sin Venneviv,
Af Rejsen træet og af Kulde stiv.

Hedning-Herren i Rom det bød:
Til Mandtal hver sig melde!
Davids-Sønnen som Træl adlød,
Ihvad det end tør gælde:
To Liv kanske, før det gryr ad Dag,
Thi bleg var Kvinden og saare svag.

Husvild stod han paa Davids Grund,
Saa op til Himlens Bue,
Klart paa faldende Fode hun,
Det var en Ynk at skue;
Jeg kvalte i mig da knap det Raab:
Forældet Storhed! forlorent Haab!

Engle-Syner og Seers-Røst,
De læses op af Bogen,
Raad til Frelse og Ord til Trøst,
De peges paa bag Taagen;
Men Vinter-Natten er kold og mørk,
Og Livet øde som E t h a m s Ørk.

Graa og gammel var Jonatan,
Han hørte Ungdoms-Talen,
Fast i Troen paa Gravens Rand,
Han blussed i Midnats-Svalen;
Saa bruser, han sagde, den unge Vin,
Den sprængte mangan en Kande fin.

Hvor var du eller jeg den Gang,
Da Lys blev født i Mørke!
Kan vi Stjernernes Morgensang,
Og har mod Gud vi Styrke?
Kan Daarskabs Ord, som en Taagesky,
Fordunkle Ordet: bliv Lys paa ny!

Juda-Bjærget genlød i Fjor
Af Sang om Engle-Syner,
Stumme Læber fik stærke Ord,
Saa lysner det og lyner,
Bebudes højt med en Tordens Røst:
Nu Syvdags-Lyset opgaar i Øst!

Betlehem er der peget paa
i Skriften med Guds Finger,
Hvad i Dvale som Fugl der laa,
Skal fare op paa Vinger;
Den Davids Søn med sin Venneviv,
Kanske det gælder al Verdens Liv!

Alle lytted, men Gubben tav,
Og alles Øjne stirred,
Trindt omkring var et Straalehav,
Saa Baalet sank og dirred,
Hvor nys det blussed, en Engel stod
Og dølged Ild med sin Straalefod.

Venner! sagde Guds Engel blidt:
Hvorfor er nu I bange?
Kilde-Væld kun er Budskab mit
Til lutter Frydesange,
Thi han, som Jorden gør sjæleglad,
Er født til Verden i Davids Stad.

Jesus Kristus, den Davids Søn,
Vor Frelser fra al Fare,
Født er han, ligger svøbt i Løn
I Krybben, tag det vare!
Fra Himlen højt kommer Julebud:
Nu Ære være den Guders Gud!

„Ære være den Guders Gud!
Nu daled Fred til Støvet,
Giæden springer af Svøbet ud,
Som Blomsten og som Løvet!
Saa lydt og sødt under Sky det klang,
Som alle Stjernernes Morgensang.

Himmel-Klarhed og Engle-Sang,
Dem gav os Gud med Freden,
Efter-Skin de og Efter-Klang
Har trindt i Kristenheden,
Hvor Aand har Mæle og Sang har Væld,
Hvor Øjne tindre hver Julekvæld.

Kirke! du er vort Betlehem,
Og alle smaa der inde,
Efter som det er sagt til dem,
Skal deres Frelser finde
Med Juledags Evangelium
I Hjærte-Kammerets Krybberum.

DET er gaaet med flere af Grundtvigs Digte saaledes, at der af et længere Digt er foretaget et Udvalg, som saa er blevet til en Sang eller Salme. Saaledes er Sangen »Et jævnt og muntert virksomt Liv paa Jord« taget af hans Digt »Aabent Brev til mine Børn« og Helligtrekongerssalmen »Dejlig er den Himmel blaa« er taget ud af hans Digt fra Efteraaret 1810 »De hellige tre Konger. (En Barnesang)«. Sidstnævnte Digt med sine 19 Vers er et af de dejligste Digte, der er skrevet for Børn og fortjente at kendes af alle Børn i sin Helhed. Var jeg Lærer, vilde jeg lære de smaa at synge det fra Ende til anden, det staar bl. a. i Højskole-sangbogen (sidste Udg. Nr. 248). — Ovennævnte Digt

»Hyrderne ved Bethlehem« er det gaaet paa samme Maade, men man maa sige, at af dette Digt er Salmen ikke »lavet«, men den er sprungen ud.

Grundtvig tegner først et Billede af Natten i Østen, hvor der kan være saa kølig. Udenfor Bethlehem sidder otte Hyrder omkring Baalet, og de kommer saa til at tale om Folkets store Fortid med Kong David, som jo netop stammede her fra Bethlehem, og saa faldt Talen som den saa ofte gør: I gamle Dage, da var der noget ved det, nu er alting saa smaat. Det er ellers de gamle, som fører denne Tale, men her er det en af de unge. Det, som de gamle har troet og haabet paa, at Davidssønnen skulde komme og bringe Forløsning fra al Trældom, troede de ikke læn-

gere paa. Og nu fortæller en ung Hyrde, hvordan han inde i Byen har set et Par af Davids Efterkommere i en ynkelig Forfatning, det var jo Josef og Maria.

Husvild stod han paa Davids Grund
saa op til Himlens Bue
klart paa faldende Fode hun
det var en Ynk at skue,
jeg kvalte i mig da knap det Raab:
Forældet Storhed! forent Haab.

Men nu tager en gammel Hyrde Jonatan til Genmæle og minder om, hvor kort Menneskers Forstand og Tanker naar. Gud har engang ladet Lyset skinne frem, skulde han ikke være mægtig at lade det ske igen.

Hvad skete der ikke nede i Judæa med Zakarias og Elisabeth, det er jo netop et Varsel om, at noget nyt vil bryde frem.

Og nu — i Skriften er der peget paa Bethlehem som det Sted, hvor Davids Søn skulde fødes. Lad være, at hans Slægt er nedsunket, den kan rejse sig igen, og hvad angaar de to Davids Efterkommere, som var set paa Gaden i Bethlehem, hvem ved . . .

Den Davids Søn med sin Venneviv
kanske det gælder al Verdens Liv.

— Og nu sker det vidunderlige: Og se en Herrens Engel stod for dem og Herrens Herlighed skinnede om dem, og de frygtede saare. Og Engelen sagde til dem: Frygt ikke; thi se jeg forkynder jer en stor Glæde, som skal være for hele Folket. Thi eder er i Dag en Frelser født, som er den Herre Kristus i Davids By . . .

Dette Øjeblik er forunderlig skønt skildret i Digtet, hvor man ser Hyrderne sidde og lytte til den gamle Jonatan, som lige med et bliver tavs ved det straalende Lys, som omstraaler dem, et Lys, der er saa stærkt, at Baalet, som før lyste i Natten, forsvinder, synker og dirrer.

Og til de forfærdede Mennesker lyder det, som det lød til Maria og Elisabeth, som ogsaa forfærdedes: Frygt ikke. — Og med dette springer Salmen ud af Digtet. Det er Julebudet, som her forkyndes:

Venner, sagde Guds Engel blidt,
hvorfor er nu I bange?
Kildevæld kun er Budskab mit
til lutter Frydesange,
thi han, som Jorden gør sjæleglad,
er født til Verden i Davids Stad.

Ja, det var Julen, som kom til Jorden med Lys og Sang, men Julen nu — hvor er Julen nu? Hvorledes faar vi Jul nu? I en Salme, som har sit Udgangspunkt i vor Herres Ord: Salige er de, som ser det I ser og hører det I hører . . . »Øjne I var lykkelige«, siger Grundtvig, at det gælder endnu, endnu kan vi se ham og høre ham i Menigheden.

Han som Liv og Lys uddeler
med sin Aand og med sit Ord,
han som alt det brudte heler
i sit Bad og ved sit Bord.

Jesus Kristus med vor Glæde
er lyslevende tilstede.

Han — skønt Verden ser ham ikke
Troen dog for Øje staar
og i alle Øjeblikke
Ordet hans til Hjærte gaar,
tænder Lys i Gravens Mørke,
planter Paradis i Ørke.

I Menigheden er Kristus levende ved sin Aand i sit Ord.

Det er denne Tro, som Grundtvig forkynder i denne Julesalme. Det, som Gud gav Julenat, at Lyset fra det høje skinner i det lave, som Luther synger:

Himlens Lys kom i dig til Jord,
skinner til ny Oplysning stor,
godt kan vi nu ved Nattetid
kende som Børn vor Fader blid
O Gud ske Lov.

Denne Himmelklarhed og Englesang har Efterskin og Efterklang i Kristenheden, hvor Aand har Mæle og Sang har Væld, hvor Øjne tindre hver Julekvæld.

Det betyder ikke, at det bliver Jul, hvor der lyder aandfuld Tale og stemningsfuld Sang.

Det er maaske saare tvivlsomt, om Aanden faar Mæle gennem en aandfuld Tale, Aanden faar Mæle, hvor Evangeliet forkyndes, hvor Guds Gerning forkyndes; saaledes som det skete paa Pinsedagen; hvor det sker, er det et Genskin af Lyset Julenat.

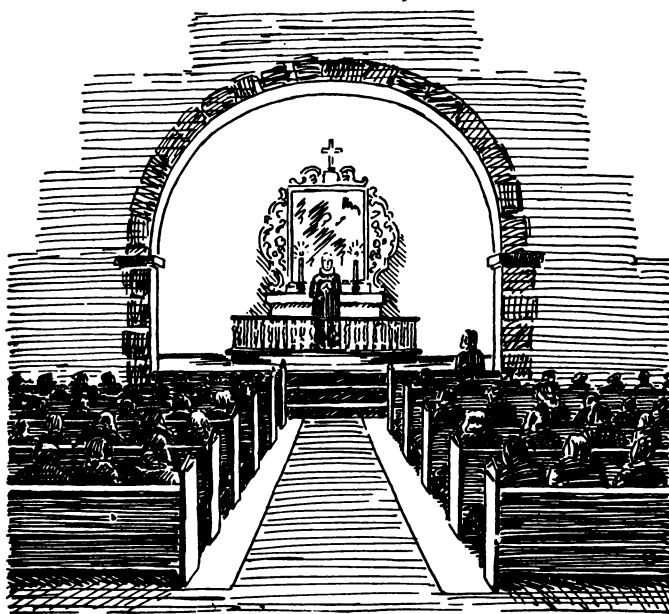
Aanden kan faa Mæle gennem ganske jævne Ord, og den kan tie stille, mens de mest blomstrende og rørende Ord lyder og alle Mennesker siger: »Hvor talte han dog dejligt — og saa stemningsfuldt.«

Men, hedder det saa videre, Englesangen Julenat har Efterklang, hvor Sang har Væld. At Sang har Væld vil ikke sige, at den er vældig, er kraftig eller vellydende, men at den, som Vandet vælder frem af Kilden, vælder op i et Menneske. Den har ikke sit Udspring i Menneskers Følelser og Stemninger, men den fødes ved Evangeliet om Guds Naade. Som Fuglene lovsynger Gud for hans Godhed, saaledes skulde Lovsangen vælte frem:

Saa vaagn da op min Sjæl bryd ud
med Lovsangsrøst og pris din Gud
din Skaber og Genløser,
som saa til dig i Naade ned
og over os sin Kærlighed
med Trøsteren udøser.

Dette Væld møder vi i saa mange Julesalmer, der er udsprungen af Modtagelsen af Evangeliet, saaledes som det hedder i denne Salme: Kildevæld kun er Budskab mit til lutter Frydesange. Og ligesom man kan høre det klukke i en Kilde, saaledes kan man ogsaa atter og atter høre dette Kluk under Salmen, som minder om, hvorledes Kildevældet er strømmet ind i Sangerens Sind.

Hvor noget af dette Væld, som strømmer fra Evangeliet,

kommer ind i Julens Lovsang, der er der en Genklang af Tonen fra Himlen, og saa kan det gaa saaledes, at det giver sig til Kende i det Ydre, »hvør Øjne tindre hver Julekvæld«.

Og nu kommer Grundtvig derhen hvor han vil for at holde Jul, og Jul er der, hvor Jesus er, og om det har han selv sagt, at hvor Mennesker samles i hans Navn, der er han selv. Saaledes har Grundtvig mødt ham, mødt ham i hans Ord og Gerning i Menigheden og saa synger han:

Kirke, du er vort Bethlehem,
og alle smaa derinde
eftersom det er sagt til dem,
skal deres Frelser finde
med Juledags Evangelium
i Hjertekammerets Krybberum.

Som Hyrderne siger til hinanden: Saa lad os dog gaa til Bethlehem og se det som er sket, som Herren har kundgjort os, saaledes kan vi ogsaa sige til hinanden, saa lad os gaa til vort Bethlehem, der hvor vi kan finde Barnet og faa Jul.

Der er vel dem, som med Grundtvig vil sige »Kirke, du er vort Bethlehem«, i Kirken, Kirkehuset, møder vi vor Herre, der er han i sit Ord, og hvor dette Ord høres og modtages, der bliver det Jul. Men der er det at sige, at naar Grundtvig bruger Ordet Kirke, da er det ikke den ydre synlige Kirke, men det Hus, som staar, om end Taarrene falde, den hellige almindelige Menighed; der er det, vi finder ham, det er vort Bethlehem, dette Bethlehem kan være indenfor Kirkens Mure, men det kan ogsaa være udenfor.

Sv. Krøigaard.

Naar Aaret langsomt rinder ud - -

Lad Slid og Slæb, lad Gøgl og Løgn
kun fylde Dagens Færden.
Der kommer dog et helligt Døgn,
født i en anden Verden.
Naar Aaret langsomt rinder ud,
da kommer som en Sne fra Gud
en Sne af Fred paa Jorden.

Ak, Julesne fra Bethlehem,
fald blidt i blide Flager
og saa den Sæd, der skal gro frem
paa Evighedens Ager!
Lad hvide Frøkorn falde tyst
i mangt et mørkt og frossent Bryst,
som Nattens Kulde nager.

Johannes Jørgensen.

Af min Rejsedagbog

Billeder fra Holland

Af MARIUS DAHLGAARD

havde været saa ærefrygtindgydende retsindig. — Jeg har i en af mine Bøger ristet ham en Minderune.

Men der skulde gaa mange Aar hen, inden jeg fik Lejlighed til at gæste det flade Land ved Zuidersøen. — I 1913 saa jeg Chancen og greb den. En forstaaende og indflydelsesrig Redaktør blev Hjælperen. — Siden da har jeg atter og atter længtes dertil igen. Holland ejer nemlig en dragende Tryllekraft, der sniger sig ind i ens Sind og bliver som en Del af en selv, saa man uvilkaarligt føjer det ind mellem de Ting, hvortil man føler sig knyttet.

Hermed har jeg saa nogenlunde gjort rede for, hvordan det er gaaet til, at jeg har har faaet Interesse for det lille Land, der i saa meget ligner vort eget men dog er saa uhyre forskelligt derfra.

Holland er ikke nær saa stort som Danmark, og dog har det hen mod otte Millioner Indbyggere. Rejser man gennem Landet, faar man det Indtryk, at der ligger den ene store By ved Siden af den anden, og at alt er gennemskaaret af et tæt og indviklet Net af Veje og Kanaler.

HVORDAN det er gaaet til, at jeg har faaet Bisselæder i Skoene, aner jeg ikke. Min Afstamning er rodfæstet nok. Jeg har kun een Forklaring, og det er den Barndomstid, jeg tilbragte i Legind Skole ved Limfjordens Bred. Her saa jeg Skibene stryge forbi, og i Fantasien fulgte jeg dem paa deres Farter; jeg ønskede naturligvis at blive Sømand; men det skulde komme til at gaa anderledes. — Det er imidlertid en helt anden Historie, som Kipling siger.

Rejselysten er noget af en Last. Den kan vel i nogen Grad sammenholdes med Kleptomani og Alkoholisme, selv om dens Udslag ikke borgerligt set dømmes under samme Synsvinkel. — Og dog er man til en vis Grad en Slave af den. — Jeg maa takke min Fyldepen og min lille »Carona«-Maskine, fordi de saa trofast har hjulpet mig.

Nu min specielle Interesse for Holland!

Ja, den er af gammel Dato, og jeg tror ogsaa, at den stammer fra min Barndomsegn, hvor jeg saa de bredbugede hollandske Skuder, Tjalke og Kuffer, med Sværd paa Siderne for bugnende Sejl staa Limfjorden ud og ind. Mit første egentlige Møde med Holland var om Bord i en Kuf, der hed »Zwaantje Groenenthal« i Nykøbing Havn. Det var vistnok i Sommeren 1895, og jeg gik i Skole her. Skipperen hed van Pekelder, og han gjorde dette Aar adskillige Rejser her paa Byen. Alle de Timer, jeg kunde knibe, tilbragte jeg om Bord hos ham.

Han var min Ven og mit Sømandsideal, og jeg var saamænd parat til at stikke af med ham, hvis han ikke

Unge Ægtefolk fra Marken.

Børn fra Marken.

Friserinde fra Leeuwarden.

Tror man, at Landet paa Grund af sin Fladhed er blot-
tet for landskabelig Skønhed, er man helt paa Vildspor.

Den ofte overskyede Himmel, hvor Solen nu og da
kæmper sig til Herredømmet, og det overalt nære Hav,
giver en Vekslen mellem Lys og Skygge, som sikkert bær-
rer sin Del af Aarsagen til, at det først var i Holland, at
Malerkunsten skulde komme til frodig Udvikling.

Det er Havet og Vandet, der præger Holland, Tomme
for Tomme vinder man ny Jord ind fra den farlige Nabo.
Mægtige Diger beskytter Kysterne, og ved vældige Dæm-
ningsanlæg i Indvandene søger man at gøre Landet større.
— Netop i vore Dage foregaar der et saadant Udtørnings-
arbejde, som man roligt kan betegne som Verdens ottende
Underværk. Det er Landvindingen i Zuidersøen, hvor man
vil erobre et Areal af Størrelse som godt Halvdelen af Fyn.
Man gør det for at vinde Plads. Hollænderne udvandrer
ikke gerne; men den nye Vinding giver da ogsaa Plads til
en Befolkningsforøgelse paa en Million, mener man.

Naar Fjendevold i gammel Tid truede Holland, var
man ikke bange for at tage Havet til Hjælp. Da Hollæn-
derne under Reformationskrigene kæmpede mod Europas
mægtigste Fyrste, Filip II af Spanien, var det Vandet,
man stoledes paa. »Liever bedorven Land, dann verloren«
— hellere ødelægge Landet end tabe — sagde man. Van-
det blev lukket ind, og Fjenden kom ud.

Man maa ikke forestille sig Hollænderne meget for-
skellige fra os selv. Det er kraftige, for det meste blonde,
lidt tungttrædende Skikkelser, som vi ser dem paa de
hjemlige Marker. — Kun i Klædedragten er der Forskel.
— En Københavnerinde og en jysk Bondepige er saamænd

ikke meget forskelligt klædte, naar de er i Stadsen. — De
hollandske Bønder holder de fleste Steder i Landet fast
ved deres Fædres Dragt.

Hvor har jeg glædet mig over de skønne Dragter, der
liver saa festligt op i de grønne Enge og staar saa godt
mellem Blomsternes Væld. — Friserinderne gaar stadig
med Nakkeguld, og Zeelænderinderne fra Øerne i det sto-
re Maas-Schelde-Delta gaar med de morsomste Hovedtøjer,
der meget ligner nyudsprungne, snehvide Ærteblomster.
Guldspiraler har de ved Øerne, og saa er de i et Utal af
struttende Skørter, der faar dem til at minde om Tevar-
mere paa Vandring.

Det gav et Stik i Hjertet at høre nu i Sommeren 1930,
at om faa Aar er Øen Marken ikke mere. Den vil ved
Zuidersøudtørringen komme til at ligge som en lav For-
højning i de grønne Enge. — Men endnu — og det vil sik-
kert holde sig i mange Slægtled — gaar hele Øens Befolk-
ning i Nationaldragter. Smaadrenge og Smaapiger er gan-
ske ens klædte, til de er fem-seks Aar; begge Køn i Skør-
ter. Man kan kun paa et lille rødt Mærke paa Huen se, at
det er en vordende Fædrelandsforsvarer, man har for sig.
Børnene maa taalmodigt finde sig i, at Turisterne drejer
dem rundt for at faa Mærket paa Huen at se, og de gør
det med et Smil — i Haab om Drikkepenge.

Hvor man dog kan drømme i de hollandske Byer! —
Mest vel nok i de mindre og lidt gammeldags. Den stille
Kanal i Gaden! De høje, rigt prydede Husgavle og de
straalende Farver — Hollænderne maler med Glans paa
Penselen! Husene selv er smalle og trange, og der er kun
ringe Plads til Korridorer og Trapper! — Puha! Hvor de

Dragter fra Volendam, Marken og Domburg (Zeeland).

En Kanal fra Amsterdam. — Broen over Moerdijk.

hollandske Trapper har givet mig Hjertebanken. Værst var maaske en hos vor Gesandt i s'-Gravenhage. Kontoret var nemlig anbragt paa Loftet.

I næsten hver eneste Gavl er der en Talje øverst oppe. Den tjener til at hejse Beboernes Indbo op og ned. Jeg har set et Klaver foretage en saadan Luftrejse. — Men ejendommeligt var det dog at se en Ligkiste, rigt smykket med Blomster, blive firet langsomt ned til den ventende Ligbil. — Det var gammelt og nyt i sælsomt Møde.

Bedst som man sidder i en hollandsk Restaurant og nyder den gode Mad, overraskes man ved, at det pludselig synes, som Solen svinder bort. — En dyb Skygge lægger sig over Lokalet. Man ser uvilkaarligt til Vinduet. Det er en Tjalk, som for sine mægtige, rødbrune Sejl glider forbi paa Kanalen ude i Gaden.

Alt synes at gaa med en vis Langsomhed i Holland. En Aften i 1913, da jeg boede i en lille By ude i det rigtige Marskland, kom jeg til at tale med min Vært om Kanalerne og ytrede lidt Bekymring for, at legende Børn skulde falde i dem, da de er ganske uden Rækværk og Værn.

»Børnene?« Han lod overrasket. »Dem passer vi da paa!«

»Det er man sandelig ogsaa nødsaget til«, sagde jeg. »Men sker det ikke, at Folk styrter i Kanalen? — Her er jo megen Færdsel med Cykler, og Gaden er smal.«

Holland er en Drøm baade for Cyklister og Chauffører. Der findes ikke Bakker i Landet undtagen i den sydlige Del af Limburg.

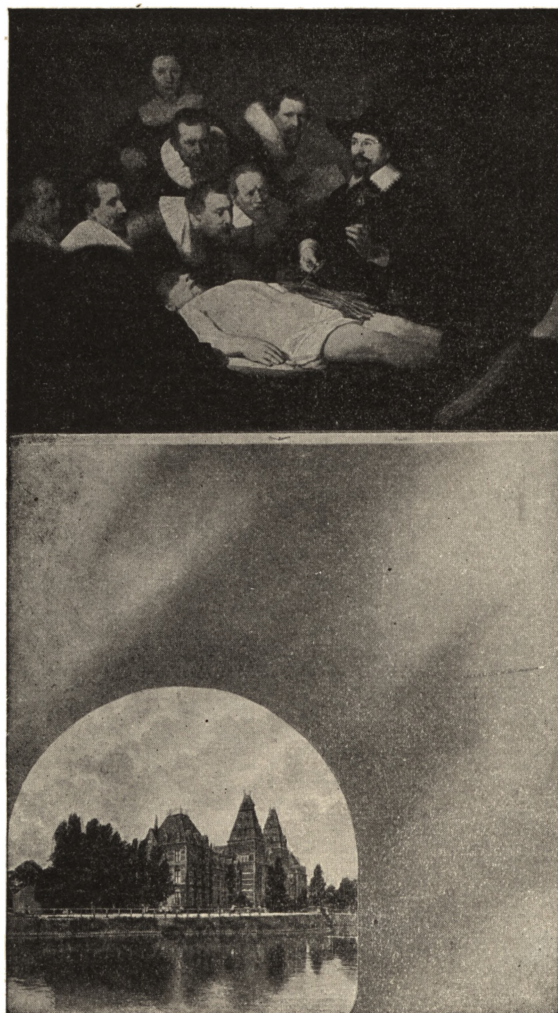
»Naa, Folk har vel ikke mere travlt, end at de kan se sig for.«

»Saa fulde Folk! — Dem har I da nogle Stykker af!«
»De maa passe sig selv! — Dem kan man ikke rende i Hælene af alligevel.«

Saa flegmatisk er en Hollænder. — Han kunde for den Sags Skyld godt være Morsingbo.

Noget af det mest spændende, jeg har oplevet, er en Kermesse i Middelburg paa Øen Walcheren i Scheldemundingen. Her i Danmark er der jo ingen Markeder mere, vi kan højst regnet se et Par magre Plage eller en enkelt melankolsk Russer staa og vente paa en Køber. Al den Poesi, der var over vore Markeder, er duftet væk i vor moderne Tid. Anderledes i Holland. Til Kermessen i Middelburg stævnedes der Folk fra Zeeland, Beveland og fra selve Walcheren, Mænd og Kvinder i de herligste Nationaldragter, mange i egne Vogne med stærke, blanke Heste for. Vognene er beslaaet med skinnende Messing. Sele-tøjet ligeledes. — Hollandske Bønder har ikke saa mange Automobiles som danske; men de har Penge i Sparekassen, og sikke Tegnebøger, de gaar med! — Ens Fingre kommer til at klø.

Man morer sig paa Kermessen! — Alt, hvad der snurrer rundt, forefindes, Karruseller, Luftgynger og — ja, jeg kan næsten mærke, det kildrer i Krydset. — Man maa være en meget værdig og stilfuld Person, om man ikke smittes af den almindelige Lystighed. — Jeg fik stukket et Stykke Chokolade i Haanden! — Jeg véd ikke, om jeg tør sige højt, hvad det lignede! — Vi ved jo alle, hvad det var, Jeppe fik paa Fingrene. — Borgmester og Raad var med! Det var festligt og fejende som et Maleri af Rembrandt eller Franz Hals. — Men Hollændernes Vid'er saf-

Rembrandt: Anatomiscenen. — Rijksmuseum i Amsterdam.

Ung Kærlighed i Volendam.

tigt og ramt, og er man for sart i Huden, skal man ikke lege med.

Klokkespillene! — Ja, Holland er Klokkespillenes Land. Intetsteds i Europa findes der saa mange. — Den katolske Kirke har sit, der er maaske endda to katolske, og den protestantiske har sit, Raadhuset sit, og hver for sig er de Kunstværker. — Klokkespillenes Toner hører til det, man husker fra et Hollandsophold.

Hvor er de hollandske Byer vidunderlige! — Time efter Time har jeg gaaet og frydet mig over de skønne Bygninger, der er prægede af Velstand og gammel Rigdom, og for dem, der har Interesse for gammel Kultur og for at se den ført videre i vor rastløse Tid, er Holland det rette Land at besøge. Byerne er som Musæer, hvor man nænsomt værner om alt gammelt med en Pietet, som desværre alt for sent trængte ind i Danskernes Sind. — Hollandsk Arkitektur og Malerkunst! — Hvor fristende vilde det ikke være at fortabe sig lidt i dem. I vor Tid maa meget af det gamle falde for nyt; men Opgøret er ikke brutalt. Hollænderen kan ikke bygge uskønt, og han ødelægger ikke gerne historiske Værdier. Der bygges mange store, moderne Huse i Amsterdam og Rotterdam, kubistiske i Stil, revolutionære af Karakter — men alligevel, naar Øjet først har opfattet det, rolige og skønne. — Hollænderne respekterer stadig de gamles »gyldne Snit« selv i den moderne Arkitektur.

Holland er et stort Land trods sine trange Grænser. Overalt møder man Kolonirigets Indflydelse. Amsterdam har sit Kinesr kvarter bag ved Warmoesstraat. — Jeg er gaaet igennem det med Kriblen i Ryggen; jeg lider nemlig af en atavistisk Frygt for kulørte Folk. — Ja, og Rotter-

dam! — En af Europas — Verdens — store Udfaldsporte! Hvad kan man ikke se der; her mødes Mennesker fra alle syv Verdenshave.

I Danmark staar saa godt som alle Byer stille. — Modsat i Holland. — Da jeg for 17 Aar siden ogsaa var Gæst her, var Eindhoven en lille By med ca. 7000 Mennesker; i Aar tæller den 95,000. Det er Philips Radio, Philips Glødelamper og Røntgenapparater, der har givet det uhyre Opsving. — Fabrikkerne har 22,000 Arbejdere. — Det er amerikansk Vækst.

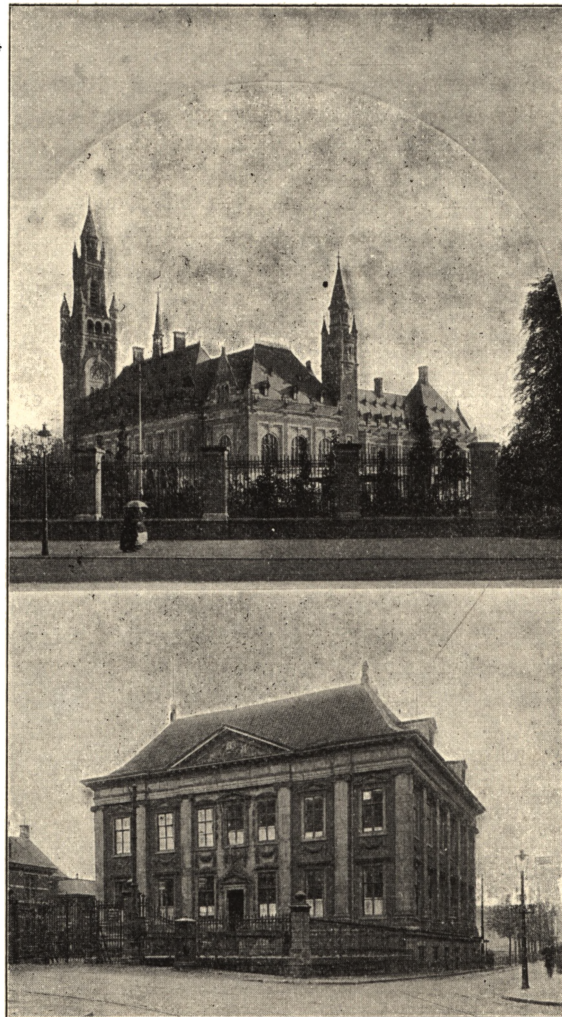
Der er noget hjemligt over det hele, en vis lun Hygge, som man ikke rigtig ved, hvor stammer fra. — Maaske er det Naturen, maaske er det Byernes brogede, maleriske Skønhed, maaske er det hele Kulturens Patina! — Det er ikke saa let ved en Afgørelse at træffe det rigtige. — Men man har Lov at have en Mening, og jeg tror, at Trygheden stammer fra de jævne, gemytlige og hjælpsomme Hollændere.

En Hollænder er en munter Mand, djærv og ligetil. Han respekterer andre; men han kræver ogsaa selv Respekt. Han er paalidelig som en Jyde, og man kan stole paa hans Ord. — Det var disse Egenskaber, der en Gang gjorde ham til Verdens førende Købmand.

Saadan er mine Indtryk og Minder fra Holland! — Undrer det Læserne, at jeg synes om dette dejlige Land?

Det er muligt! — Vi kan ikke have samme Smag. — Men tag selv ned og gaa min Beretning efter i Sømmene.

Marius Dahlsgaard.

Fredspaladset og Mauritshuis. (Haag).

HVAD SYNES DE OM NYKØBING - OG HVORFOR ?

„Jul paa Mors“ har stillet dette Spørgsmaal til en Række Borgere og Borgerinder i Nykøbing — spurgt om, hvilke Fortrin og hvilke Fejl, man finder ved Byen . .

Nedenfor bringer vi de mange Besvarelser, der belyser Nykøbing fra alle Sider og giver et muntert Billede af den med Lys og Skygge nogenlunde ligeligt fordelt . . .

Købmand Hans Smith:

Nykøbing er en i mange Retninger udmærket By; navnlig synes jeg godt om Tonen, der gaar gennem Byen, hvor der hersker en Ligefremhed mellem Byens Borgere, som vanskeligt træffes Mage til andre Steder.

Hvad jeg særlig har at udsætte paa Byen, er det Kaos, der eksisterer ved Fiskerihavnen og Pladsen ud ad Strandvejen, til, hvor der kunde være Byens smukkeste Spadserevej, men som er saa overfyldt af smagløse, for ikke at sige noget værre, Skure og Skrammel og tillige Losseplads for alle Slags Uhumskheder. Kunde det forandres, og Strandvejen blive en smuk Vej med Spadseresti, da synes jeg ikke, Byens Udseende har stort mere at ønske, hvad Skønheden angaar.

Hans Smith.

Realskolebestyrer Kjeldgaard:

Nykøbing er en herlig By; men intet i Verden er fuldkomment. Der er nu Oversvømmelserne under Højvande og Brolægningen i Nygade lad os ikke ødelægge Julestemningen ved Tanken om de Dele.

P. Kjeldgaard.

Købmand Vilh. Bang:

Til Spørgsmaalet: »Hvad synes De om Nykøbing —?« kan jeg kun svare: Der er selvfølgelig noget, jeg endnu er glad for — der er meget, jeg synes var bedre i gamle Dage — og en Del, jeg ikke synes om.

Hvis Spørgsmaalet maa rettes om til: »Holder De af Nykøbing?« kan jeg derimod straks besvare dette med et Ja og bedre begrunde hvorfor.

Som indfødt kender jeg gennem Overleveringer fra mange Slægtled paa Fædres og Mødres Side — paa en Maade Nykøbing længere tilbage, end jeg selv har været til. Man har set Byen og dens Befolkning vokse og forandre sig — gammelt forsvinde for nyt — man har set Hold efter Hold af nye Folk rykke ind for — ofte i fremskudte Stillinger — at præge Byen — men alligevel — selv om man hører til de saakaldte gamle »møsgroede« Slægter — føler man sig knyttet til Byen og Størsteparten af

Befolkningen med mange usynlige Baand — bundet ved gensidig Kendskab og Kærlighed til Fortiden og Slægterne, der gik forud.

En ældre indfødt skelner egentlig ikke sin Fødeby fra sin Fødeø — man elsker dennes Natur, indrammet af Fjorden, og de samme Følelser, der gælder Byen og dens Beboere, rækker ud over hele Øen, til hvis fleste Slægter man staar i samme gode Venskabs- og Kendskabsforhold som til Befolkningen i Byen, hvorfor man gensidig følger med og føler med hinanden i Sorg som i Glæde.

Sproget — Øens Modersmaal — Maaden at udtrykke sig paa — Lunet bag en halvkvædet Vise forstaaes vist kun tilbunds af indfødte.

Kommer man hjem fra en Rejse og sætter Fødderne paa Øens Grund, glæder det en lige meget, om man modtages af Øens »Godaw — Godaw« eller af Byens »Goddag«. Man føler, her hører man til og har Rod, og derfor holder man af sin Fødeby og sin Fødeø.

Vilh. Bang.

Sagfører, cand. jur. K. Ørvig:

»Hvad synes De om Nykøbing, og hvorfor?«

Naar dette Spørgsmaal rettes til mig, der har været saa kort paa Mors og i Nykøbing, bringer det mig i Øjeblikket lidt ud af Fatning; men ved nærmere Eftertanke dukker Svaret op i mig i Smaastumper, og det lyder: Nykøbing er en af den rigtige, gammeldags hyggelige Slags Provinsbyer; naar man ser den første Gang, mindes man alle de Smaaaførelser, man har læst i Aarenes Løb om Provinsbyer. Hertil bidrager i første Række dens Egenskab som Hovedstad i et selvstændigt, lille Kongerige, saaledes som Mors nu engang er. — Men først og sidst skyldes det selvfølgelig den Samhørighed, der findes mellem høj og lav, mellem Folk af alle Stænder, — en Samhørighed, der vist ikke findes ret mange andre Steder. — — Vel findes der Meningsforskelle mellem Befolkningen, — politiske, standsmæssige, forretningsmæssige, — men de er ikke større, end Menneskene kan mødes i Venskab og Hjælpsomhed, — — altsaa sagt i faa Ord:

»Nykøbing er en venlig, gammeldags, usnobbet By, der virker fredsstemmende paa ens Sind.«

K. Ørvig.

Fru Postkontrollør Dohn:

Kommer man som fremmed til Nykøbing, spejder man for-gæves efter en Drager ved Færgen; kun de indfødte ved, at »Alfred fra Bendix« fungerer som saadan. Enhver, der har prøvet det, vil indrømme, der skal Øvelse til at balance-re med een a to Kufferter hen over de Pebernødder, der udgør Byens Brolægning — tilmed efter Mørkets Frembrud i den slettest tænkelige Gadebelysning.

Gennem Aars Ophold be-mærker man, at Nykøbing er en dyr By; men man glædes tillige over at træffe en ualmindelig elskværdig Handelsstand.

Kønt, dejligt ligger den lille By ved Fjordens blanke Vand, hvad enten man ser den i blændende Sommersol eller ved Vintertide, naar Kirketaarnet tegner sin skarpe Silhuet mod den gyldne Aftenhimmel. Lidt gammeldags og yderst beskeden i sin Stil gemmer den sine kostbare Skatte: Dueholm, den gamle, henrivende Klosterbygning, der er præget af svundne Tiders Kultur — og Kontrasten: et fuldt moderne, fortrinligt Sygehus, der forsoner En med Følelsen af at bo ved det yderste Thule.

Sigråd Dohn.

Kredslæge Vogel:

Mors staar for mig som en Helhed uden særlig skarpt Skel mellem Land og By. Skønt jeg befandt mig vel i min tidligere Virkekreds, var jeg dog glad ved at komme til denne smukke Ø med dens vide Udsigter og mange Fortidsminder, fordi jeg her fandt et Arbejde, som tilfredsstillende mig, blandt venlige, jævne og interesserede Mennesker ogsaa udenfor min egentlige Gerning, f. Eks. naar der var funden Oldsager eller Ting af naturhistorisk Interesse.

De fleste Byer, der er kendte for deres smukke Beliggenhed, hæver sig fra det inderste (nordlige) af en Bugt (Neapel, Konstantinopel, Funchal paa Madeira, Charlotte Amalie paa St. Thomas); saaledes ligger ogsaa Nykøbing ved Klosterfjorden og tager sig venlig ud, naar man en Solskinsdag kommer til den fra Søsiden.

Vogel.

Planteskoleejer Johan Riis:

De spørger mig, hvad jeg synes om Nykøbing. — Jo Tak, godt! Jeg elsker Livet og derfor Nykøbing, thi derfra min Verden gaar. Jeg selv er Verdens Midtpunkt, det øvrige i Universet drejer sig om mig. Jeg holder af min Bopæl, min Have og mit Anlæg,

og ikke mindst mit Arbejde for samme, og saa er der Mennesker, jeg godt kan med, og andre, jeg ikke kan saa godt med. Over for alt andet er jeg kun Tilskuer.

Fra min Have kan jeg se Nykøbing og dens Omgivelser, der uden at ane, hvor smukt det er, spejler sig i Klosterfjorden, som det kredser om og favner med to lange, bløde Arme, Refshammer og Ørodde. Forøvrigt kender jeg ikke noget til Nykøbing, undtagen naar den kræver Skat eller paa anden Maade forgriber sig paa min Ejendom. Her har den enkelte ingen Ret, et Mindretal næppe

heller. Flertallet har Magten, og den, som har Magten, misbruger den altid. Der, hvor jeg var som Barn, regerede Storbønderne, Pengene, og da var det ikke rart at være fattig. Her i Byen regerer de pengeløse — jeg siger ikke de benløse — nu er det ikke rart at være ved Mønt. Hvad der er værst — tja-a., det kan der være forskellige Meninge om. Nykøbing ligger som det øvrige Land under Erhvervenes og Lønarbejdernes Fagforenings Kvælertag. Den frie Konkurrence er ikke mere. Ved Fagforeningernes Hovedformaal: at dygtiggøre Standen, kunde de sikkert gøre Gavn; men nu, da det er Prisskrumning

og Monopoler, der er Hovedformaalet, klemmer de Livet af os, og der følger Dovenskab, Ansvarsløshed og Ødselhed i Kølvan-det. Det maa ende i Rendestenen.

»Naar vi døde vaagner«? — Det sker ikke, før Koen ved Misrøgt er bleven sen, saa at der ikke længere er Mælk til Suttet. Da nytter ikke Drømmen om, at vi endnu ligger i Baronens Seng. Saa kommer »Dagen derpaa«, og den bliver træls for os alle — mest for de fattige og svage, som ligger i Renden.

Men hvad nytter det at reflektere? Vi kører videre. Det glade Vanvid leve! Efter os kommer Syndfloden.

Deres ærkereaktionære ærbødige Sortseer

Johan Riis.

Tandlæge Egeberg:

Jeg elsker det 3 % saltholdige — men væk med Fejeskarnet paa Strandvejen!

Jeg savner kommunal Skoletandpleje og Asfalt paa Hovedgaden.

William Egeberg.

Bankdirektør Noring Riis:

Hvordan i Alverden kan De finde paa at spørge om saadan noget? Tror De, jeg vil lægge mig ud med hele Byen?

C. Noring Riis.

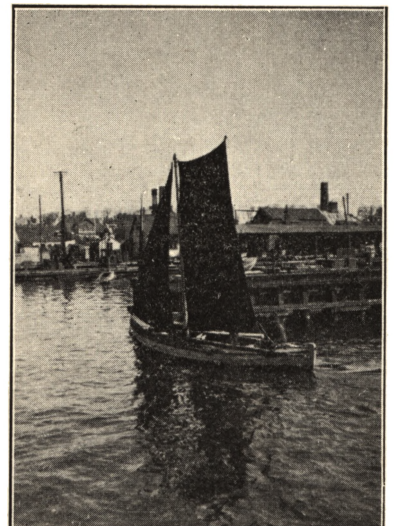
Kommunelærer L. Poulsen:

Hvad jeg synes om Nykøbing?

Naar man har opholdt sig i en By i nogle og tyve Aar, og efter alle Solemærker at dømme er henvist til at blive der Resten af sin Levetid, da maatte man være meget at beklage, om man ikke kunde lide Stedet. Da jeg nu ikke bryder mig om at være Genstand for Beklagelse, hverken af mig selv eller andre, er jeg alene af den Grund nødt til at synes godt om Nykøbing.

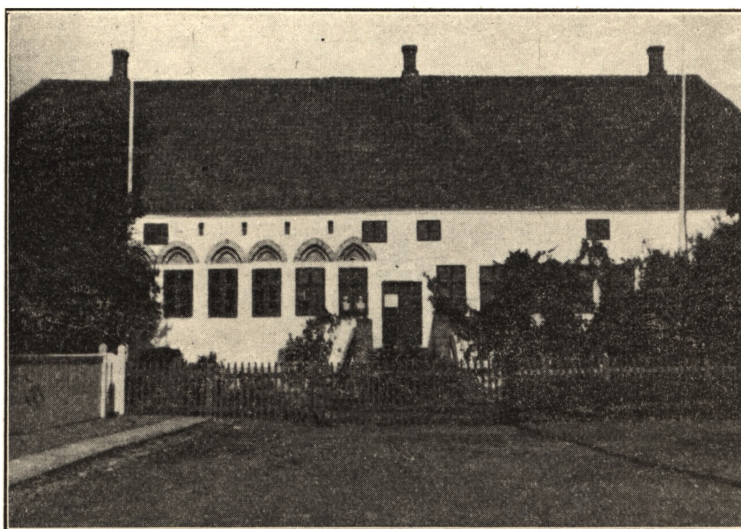
Men dette er ingenlunde den eneste Grund, jeg har til at være tilfreds med Byen her. Den væsentligste Aarsag til, at jeg altid har befundet mig vel her, er den overmaade elskværdige Befolkning, som findes her. Man træffer sikkert ikke mange Steder en saa jævn og bramfri Befolkning som her. Vi kender alle hinanden, tager Del i hinandens Glæder og Sorger, og føler os egentlig alle — lige fra Byens første Borger til dens fattig Per Eriksen — som een stor Familie.

Naturligvis har Byen og-

saa sine Skyggesider. Brolægningen er slem for Folk med Ligtorne, Gadebelysningen ikke gunstig for den, der ser daarligt, og Skatterne! Man fristes undertiden til at sige som en nu afdød Nykøbing Borger, der var kendt for sine vittige Indfald, engang skal have sagt, da han betalte sin Skat: »Saa vil jeg gerne meldes ud af denne her Forening!« »Foreningen« er nok ikke let at komme ud af, og flyttede man et andet Sted hen, risikerede man vel bare, at »Kontingentet« der var endnu større. —

Alt ialt er jeg godt tilfreds med vor hyggelige lille By, og skulde jeg som gammel Skolemester give den Karakter, tror jeg det blev saadan noget som mgX.

L. Poulsen.

Planteskoleejer Oscar Bang:

Om jeg holder af Byen ved Limfjordens Strand, Jo, De kan tro, jeg dens Mage ej finde kan. — Skive, New York, Thisted, Paris og Helsingfors, er intet mod Hovedstaden paa Mors. I London har de kun en gammel stiv Lord Mayor, her har vi en flink Borgmester, der er udlært »Skræjer«. (Jeg ku' dog li' at se ham som denne klædt ud, med Kaarde, Pudderparok og i gammeldags Skrud.) Og vort Byraad er — oh! — saa fremsynt klogt og vist, at det bliver som vore berømte Limfjordsøsters prist. Vore Gader er saa fine, at man slet ikke Vogne hører, særlig naar de ude paa Nygades »Asfalt« kører. Og — at vore Huse er bygget næsten mer til Pryd end til Gavn, er kendt over Landet som Morsø Støbegods' Navn. Her i vor Stad er alle jo ogsaa saa gode Venner, at selv Højre aldrig paa Venstre skænder. Vi har ingen Bolschevikker eller røde Kommuniste, men kun vore yderst skikkelige Socialiste. Ja, alle vi i Grunden hinanden saa godt kan li', at der egentlig i Krossegaard var nok Politi. Og om Byens Kvinder gaar der viden Ry, de findes ej andetsteds saa milde og bly! Jo — Nykøbing er skam en By, der har Navn, og ej en Ravnekrog som for Eks. København. Raab derfor med mig, I Nykøbingboer, for den allersomdejlige By paa vor Jord, et Leve baade med Fynd og med Klem. Hurra, Hurra for vort dejlige Hjem — Nykøbing M.

Oscar Bang.

Redaktør Mar. Andersen:

- 1) Hvorfor synes jeg om Nykøbing: Fordi den paa Fortids Minder og Nutids Daad har Betingelser for at bygge Fremtiden.
- 2) Hvad jeg savner i Nykøbing: En konservativ Borgmester.

Mar. Andersen.

Trafikassistent Drackenberg:

Pro:

Her er skønt, Naturen her er vakker. Her er Dale og skovklædte Bakker. Her er smilende, solblanke Vover, naar Vinden i Fredstimer sover. Her er Skumsprøjt fra fraadende Bølger, naar Solen bag Stormsmyger sig dølger. Her er Enge og frugtbare Marker, her er Strandbred og yndige Parker. — — — Byen selv med

de krogede Gader, med Huse-nes ujævne Rader, med den gamle, den stolte Kirke, er præget af Borgerflid, Virke.

Contra:

Prosaisk — grimt er derimod det første Syn af Byen, der møder den fremmede, som fra Færgelejet stævner op mod den. Brolægningen! Hvorfor ligger f. Eks. Torvene hen som Bjerglandskaber? Og Fortovene, smalle i Forvejen, men gjort endnu mere ufarbare paa Grund af de store, lavthængende Markiser. — Kørebanen, hvor Fodgængere altsaa skal gaa, viser for meget — og for længe — at Byen for en stor Del lever af Landet. Belys-

ningsforholdene landsbyagtige — — og saa Byens Beboere — smaaborgerlige, udpræget provinsielle, den ene seende over Hovedet paa den anden, fordi han pekuniært er bedre stillet, men alligevel mangler Prikken over i'et, en uforholdsmæssig Fraadsen med navnlig Direktørtitlen o. s. v. — alt sammen præger Byen og gør den for »de indfødte« interessant, stor, medens andre smiler overbærende.

Chr. Drackenberg.

Postassistent Jacob Hansen:

Nykøbing! — Et smukt Navn, men ingen smuk By. Noget af det smukkeste — og ejendommeligste — Minderne fra Fortiden — den gamle Kirke og Dueholm Kloster med Parken og Aaen, er til Dels tilintetgjort. Hovedbygningen af Klostret er tilbage, men indeklemt mellem middelmaadig Arkitektur. Lige-
saa Partiet omkring Dueholm Mølle er vansiret.

Fjorden har man dog ladet ligge! Den giver Byen — set derudefra — den prægtige Beliggenhed, og den giver paa alle Aarstider Liv, Glæde og Adspredelse.

Føj dertil Egnen syd for Nykøbing, noget af det skønneste i Jylland, endnu uberørt af grim Bebyggelse, med den idyllisk beliggende Herregaard og det prægtige Legind Bjerge.

Det giver Erstatning for Byens noget kedelige Gader, mange generende Trappesten — og høje Skatteprocent!

Jacob Hansen.

Sagfører Tønnesen:

Man siger jo tit, at London eller Paris er Verdens Centrum, men hvor vi lever og virker er Centrum for os, og Nykøbing er derfor Centrum her.

Desuden er Nykøbing en hyggelig By, hvor man saa rart kan være sig selv. Ganske vist — der sladres meget i Byen, men vi tror jo ikke Sladderer, heldigvis. Der kæmpes tappert om Magten og Æren ofte med skarpslebne Træsabler, og der drives megen Kulissepolitik. Men Holger Danske sidder jo heller ikke i Dueholm Kælder. — Byen har en sund og god Kerne, hvor man er glad med de glade og deltagende, hvor det gaar ilde. I det stille rækker man hinanden Haanden. Efter denne brave Borgeraand i Byens bedste Del ønsker jeg at taksere Nykøbing. Hvorfor skulde jeg saa ikke have den kær?

Axel Tønnesen.

Forfatteren Marius Dahlsgaard:

Hvorfor jeg synes om Nykøbing?

Samvittighedsspørgsmaal er altid ubehagelige. — Jeg har jo mere end een Gang højlydt forkyndt, at jeg synes svært godt om baade By og Ø. — Jeg har kendt Byen hele mit Liv, fra den var køn og gammeldags hyggelig — altsaa fra Tiden før »Folkebladet« fik Kugler paa Knasten, og Cementsjølerne begyndte at brede sig — til den fik sit nuværende, lidt udviskede Ansigt. Fra

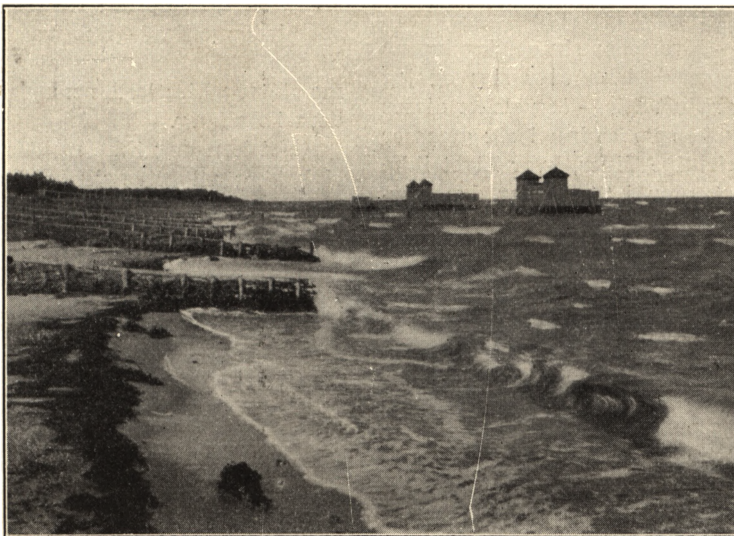
Naturens Haand mangler der intet. Faa Byer har saa skøn en Beliggenhed, og intetsteds er Limfjorden dejligere.

Hvad jeg mangler? — Alt det gamle, der svandt!

Fortrin? — Vist har Nykøbing Fortrin! Vi kender allesammen hverandre — mere eller mindre intimt. Vi tager alle — mere eller mindre hjerteligt — Del i hverandres Glæder og Sorger. Vi ved, hvad Hansen skylder sin Skræder, Jensen sin Skomager, hvor meget Pedersen snyder i Skat — og det nøjagtige Tal paa Sjusserne ved Nahoens Bridgepartier.

Kort sagt: naar vi saadan gensidigt ved, hvilke Numre vi bruger i Fodtøj og Underbeklædning, kan Nykøbing jo ikke blive andet end en rigtig hyggelig Provinsby.

Marius Dahlsgaard.

Skomager Vald. Skivesen:

Om jeg af Byen er en Ynder,
hvis jeg svarer nej, jeg synder.
Jeg beundrer nemlig Staden,
hver Snirkel, som der er i Gaden.

Byen ejer skøn Idyl, heri Pietet har Skyld;
det gamle med det splinterny, harmonerer i vor By.

Danskens Dyd, det »stille Jævne«,
for Byen er en fornem Evne.
Prøv til Havnen Dig at vende,
en Skipper spinder Dig en Ende.

Lun hans Tone er, men frisk, stemt til Duft af Tjære, Fisk,
En Fisker sidder i sin Pram, ketsjer Flynder af sin Dam.

Masser af Seværdigheder
kan man finde, naar man leder.
Svaner, som man godt maa made,
Skærm, hvor bagved vi maa bade,

Kongestatue vi har, Buste ny af en, som var
Matador i vores By, han, som gjorde Byens Ry.

Paa Dueholm man endnu finder
fjerne Dages skønne Minder,
Her endnu skal svæve Aander
af fromme Munke, kyske Nonner.

Fortids Dunkelhed, Mystik, skænker Byen Romantik,
Fjord og Skov gør Poesi, derfor kan jeg Byen li.

Vald. Skivesen.

Fuldmægtig H. E. Bohn:

De spørger om, hvad jeg synes om Nykøbing, og som forhenværende inkarneret Københavner kan mit Svar maaske have lidt mere end almindelig Interesse.

Det bedste ved Nykøbing er, at den ligger paa den herlige Ø Mors, som med et desværre i nogen Grad forterpet Udtryk kaldes »Limfjordens Perle«. Skønnere Omgivelser for en By end Nykøbings skal man lede længe efter, og alene det, at man om Morgen kan faa den dejlige Tur Odden rundt, inden man begynder paa Dagens Arbejde, er en af vor Bys store Charmer.

Naar man som jeg har Sans for Naturen, er det ogsaa uforligneligt i Løbet af kort Tid at kunne komme til de skønne Steder i Legind Bjerges og Sønder Herreds storslaaede Plantager, men ogsaa Befolkningens overordentlig gæstfri Imødekommenhed maa regnes til Byens Fordele.

Af Anker skal jeg blot anføre den middelalderlige Gadebelysning og den højmoderne kommunale Beskatning. Uha!
Glædelig Jul!

Bohn.

Redaktør Laust Nielsen:

Det gaar vel nok de fleste af vi »Indvandrere« saadan, at vi til at begynde med ikke rigtig synes om Nykøbing. Det kommer jo af, at Byen mere end de fleste har sit bestemte Særpræg, og vi møder med en anden Indstilling.

Senere, naar vi har nemmet Byens Tempo og Tone, kommer vi til at holde af den — netop for dens Særprægs Skyld.

Nykøbings Kendetegn er Jævnhed. Det gælder Byens ydre Fysiognomi, som det gælder Befolkningen. Og som jævne Mennesker i en jævn By ordner man Tingene uden at

vække Opsigt. — Der kan laves Kampagne paa »Brugsforeningens Smøge« og paa Ovesens »Revler« paa Vesterbro, men ikke paa et alvorligt Krak, der truer Byens Økonomi. — Der kan ikke laves »Affærer« i Nykøbing. Vi kan nok skændes, men de andre skal ikke høre paa det.

Laust Nielsen.

Sparekassedirektør Fredr. Bang:

Hvad jeg synes om Nykøbing?
Udmærket godt — jeg nærmest elsker den!
Hvorfor:

Vel først og fremmest, fordi det er mine nærmeste Forfædres og min egen Fødeby, hvor jeg, frataget nogle Ungdoms-aar, har opholdt mig hele mit Liv og befundet mig særdeles vel derved. Alt, hvad der sker i Byen, har min fulde Interesse, og er det noget godt, fryder jeg mig derover.

Min kommunale Værnepligt har jeg med Lyst og Humør aftjent gennem alle Grader lige fra Pumpesvend til op i Skatteraad og Byraad, og som Bypatriot har jeg været Medlem af en Masse Komiteer, naar det gjaldt en god Sag.

Jeg ønsker i Grunden ikke Nykøbing anderledes, end den er. Kun kunde jeg nok lide, at Skatterne var noget mindre.

Jeg kan ikke finde bedre Udtryk for mine Følelser end det, Hr. Axel R. Hansen gav i sit sidste Vers af sit Digt til Byen ved dens 600 Aars Jubilæum, hvorfor jeg her citerer dette:

»Venlige By ved Limfjordens Kyst,
for dig vort Hjerter dog banker.
For dig har vi kæmpet i Sorg og i Lyst,
du fik vore bedste Tanker.
Vi skue i dig vor kæreste Ven,
selv naar vi komme med Anker,
og vi holde paa,
(kan du nok forstaa),
at flytted vi andre Steder hen,
saa fandt vi langt større Skavanker.«

Fredr. Bang.

Forretningsfører Poulsen:

Hvad jeg synes om Nykøbing?

Den har det som visse Malerier: Rammen er det køn-
neste! Fjorden, Stranden, Refshammer, Legind Bjerge, Salling-
sund o. s. v. Tog man denne Ramme bort, blev Billedet vist farve-
løst og trist.

Ingv. Poulsen.

Kaptajn Poulsen:

Jeg synes om Nykøbing for den venlige lille By, den er, dens elskværdige Befolkning og dens smukke Beliggenhed ud til den friske Limfjord. En Fornøjelse er det at tage et Bad i de friske Bølger, spise Limfjordens brillante Østers, læse Bibliotekets gode Bøger — samt af og til tage en Tur med Færgen til Glyngøre.

Hvad der i høj Grad savnes, er en kommunal Badeanstalt og en bedre Brolægning.

M. Poulsen.

Kommunelærer Høgh Hansen:

Om jeg holder af Nykøbing? — Hvorledes skulde jeg kunne andet, den har jo Barndomsmindernes Glans over sig; og jeg kender jo hver Gade, hver smal og skjult Sti. — Jeg elsker disses Stilhed, deres gamle, uanselige Huse, som endnu i sig gemmer en Duft af forlængst svundne, eenfoldige Tider, hvor Livet ikke var saa vanskeligt at leve, og hvor man i Stedet for den hæsblæsende Jagen havde Tid til at tænke, Tid til at leve det indvortes Liv, som ene er Livet.

Hvad jeg savner? Jo — — alt det, som jeg husker, men som ikke mere er til: den gammeldags Hygge, Poesien, som f. Eks. kunde være over den store Købmandsgaard med Hestekøretøjerne, den brede Gaardskarl og de mange snakkende Folk. Var der ikke ogsaa Poesi over de gammeldags Markeder, over Gøglet, ja selv over en Professor Labris Ordstrøm? — Jeg ønsker for Nykøbing, at den altid vil bevare en Mindelse om hine forbigangne Tider. Den moderne Tid har jeg intet tilovers for.

Gustav Høgh Hansen.

Dr. Friis-Rasmussen:

Nykøbings Fortrin er efter min Mening lette at faa Øje paa: Den skønne Beliggenhed ved Limfjorden, den herlige Strandpromenade til Ørødde og videre langs Stranden, dens Anlæg i de skiftende Aarstider. Den daarlige Brolægning og Belysning, som jeg synes mindre godt om, gør dog alligevel, sammen med de smalle, krogede Gader, Byen til en hyggelig Fjordkøbstad. — Hvad jeg kunde ønske forandret, var de for Byen beskæmmende Affaldsdynger ud for Strandvejen.

H. Friis-Rasmussen.

Cand. mag. Frk. Gyda Kirk:

Naar jeg synes om Nykøbing, er det naturligvis først og fremmest, fordi jeg til Trods for, at man havde søgt at skræmme mig med den klassiske Anekdote om Morsingboerne, der ikke er

Mennesker, netop har truffet mange gode og elskværdige Mennesker i denne By — lige fra de aller yngste Aargange og opefter.

En anden Grund er, at Byen har sit friske Præg af den samme skønne Limfjord, som jeg kender og holder af fra min Barndom i Aalborg.

Det kan dog ikke nægtes, at Nydelsen ved en Spadseretur i Nykøbing vil blive væsentlig forhøjet, naar engang den sidste Rest af de smaa toppede Brosten forsvinder. De er efter min Mening den mest følelige Skavank ved Nykøbing.

Gyda Kirk.

Papirhandler Gylden Houmann:

Nykøbing har ved sin Beliggenhed ved det dejligste danske Indvand — den pragtfulde, friske salte Limfjord — et Plus frem for de fleste danske Byer.

Byens Navn er misvisende, kedeligt og upraktisk. — Hvad om man genoptog Drøftelsen af den tidligere foreslaaede Navneforandring. — Hm, Limkøbing — uha! Duefold, Dueslag'else — forbrøderisk! — Nej, saa hellere Støberikøbing eller maaske Bangsbo, eller (jfr. Limfjordens Skat, Perlen gør Fur jo Fordring paa), Skatterup, Skattebo, Skattely (men det er maaske ogsaa misvisende), Morsrup eller Morslev (ej saa ilde), Mørkeby (se Belysningen) eller Molérrup (ikke Mollerup). Eller Skægby (se Østers), et let, fikst og livligt Navn (Turisterne).

Ork ja, der kan jo sagtens findes et Navn; men det er maaske alligevel bedst, at vor gamle, kære By beholder sit evigtunge Navn. — I Grunden burde maaske alle Byer hedde Nykøbing: Nykøbing A, Nykøbing B, Nykøbing C o. s. v. . . .

I. C. Gylden Houmann.

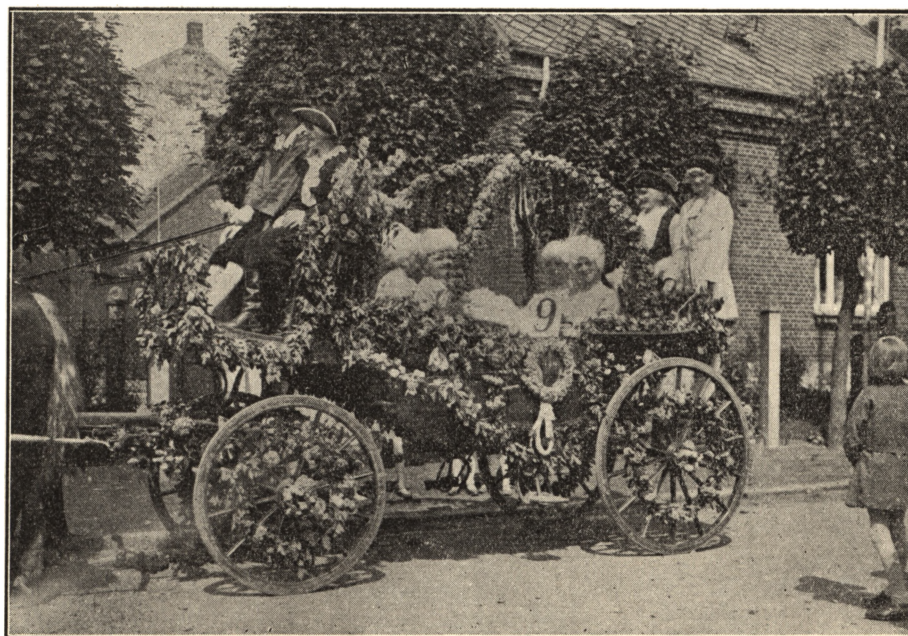
Lærer Hansen, Realskolen:

Ingen Steder som her er Vandet saa blaat og Luften saa ren — og ingen Steder man brækker saa let sine Ben som paa de toppede Nykøbing-Brolæggersten.

H. C. Hansen.

Af Aarets Begivenheder - -

Et Billede fra Vogntoget paa Rundskuedagen.

Provstinde Cederfeld de Simonsen.

Et Par Smaatræk til Belysning af hendes Karakter.

Af Provst VILH. HANSEN.

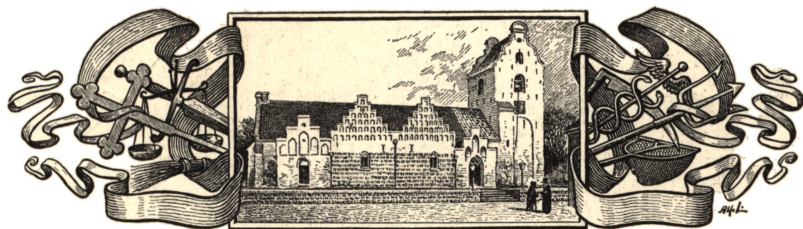
FIDEN til at skrive Frimenighedens Historie er næppe kommen endnu; men der er samlet saa meget Stof, at det maa kunne lykkes en Gang i Fremtiden at give en upartisk Fremstilling af hele Udviklingen med rimelig Fordeling af Lys og Skygge. Indtil videre bliver enhver Beretning noget for ensidig.

At Provst *Cederfeld de Simonsen* har spillet en Hovedrolle, er givet, og det vil blive en stor Opgave for den fremtidige Historiker at gøre hans Stilling forstaaelig. Om der ogsaa bliver Tale om hans *Hustru*, den nylig afdøde Provstinde, er maaske tvivlsomt; hun var jo, som der er skrevet, „alle Dage mere tilbagetrukket“. Men hun var en god Kvinde og en ikke helt almindelig Personlighed, naar man fik Lejlighed til at lære hende nærmere at kende. Let var det ikke, og hendes „Omgangsvener“ klagede over, at de aldrig kunde komme hende rigtigt nær; hvis de en enkelt Gang fik hende til at lukke sig lidt op, saa var hun igen helt fremmed, naar de næste Gang traf hende, saa de kunde begynde forfra. Hun kendte ogsaa godt sig selv og har ved en Lejlighed givet sin egen Karakteristik med meget Lune. I en Selskabsleg skulde hver af Deltagerne sammenligne sig selv med et Dyr, en Plante og en Ret Mad. Provstinden lignede sig ved et „Bælam“, en Tidsel og en Ret „Lam i Karry“. De andre godkendte Tidselen og Karryen, men vilde ikke anerkende Bælammets. Dog havde hun sikkert Ret i, at det afvisende og stikkende i Virkeligheden kun var et Dække

over en vis Undselighed og aandelig Blufærdighed. Kun i sit Hjem kunde hun vise sig helt, som hun var, en varmhjertet Kvinde med en skarp Forstand og megen sund Sans. Hvad hun egentlig inderst inde mente om den kirkelige Strid, er ikke let at sige; det er naturligt, at hun stillede sig paa sin Mands Side; men om hun helt samstemte med ham, er maaske tvivlsomt. Hun kunde se ret overlegent paa et og andet. Biskop *Lind* havde en Gang i et Cirkulære udtalt, at han vel „ikke vilde forbyde Præsterne at forkynde Ordet i Ansgarskirken“, men de „maatte ikke prædike for Pastor *Lund*“. Provst Cederfeld og Pastor Hansen, hvis rent personlige Forhold var nogenlunde upaavirket af deres dybt forskellige Syn, drøftede Biskoppens Skrivelse i Præstegaardens Dagligstue i Provstindens Nærværelse og var i nogen Forlegenhed med Forstaaelsen. Saa afgjorde Provstinden Spørgsmaalet ved at sige: „Aa, det betyder naturligvis, at de ikke maa prædike Kl. 10, da det er Lunds Tid, men de kan prædike Kl. 4!“ Det var et forløsende Ord, og hendes Opfattelse blev straks antaget og fastslaaet som god Fortolkning, der ogsaa blev fulgt i Praxis. For saa vidt fik hun Indflydelse paa Tingenes Gang. At hun ikke har ægget sin Mand, tør være aldeles sikkert, og snarest har hun virket lidt afdæmpende; hendes sunde Sans og sikre Takt har heller ikke svigtet paa dette Omraade. I det hele har hun fortjent et kønt Eftermæle.

Vilh. Hansen.

KENDTE

SET MED 1

Hr. Haurum, der før redigerede „Socialen“, redigerer nu Byen fra Piedestalen.

Hil dig, Skjald, o, Drackenberg, din ædle Sang er Takken værd.

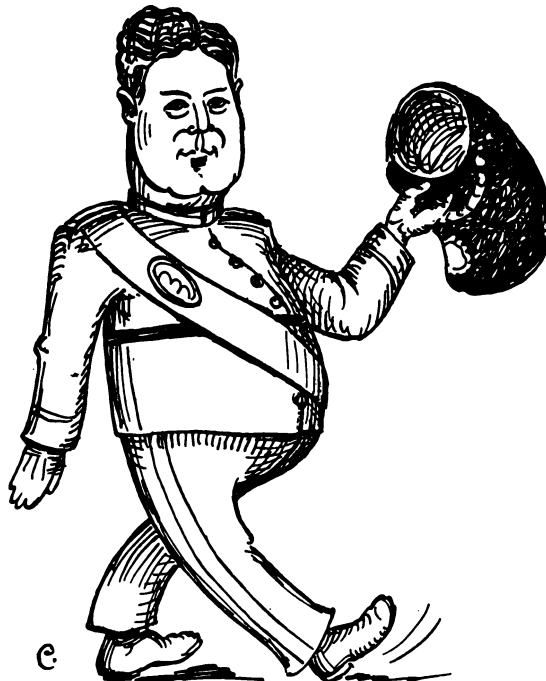
Mit Navn er Ovesen, Advokat, til Tjeneste, kære Herre, altid parat!

Hr. Mohr han gaar i egne Tanker, men han er god, hvis De lidt krank er.

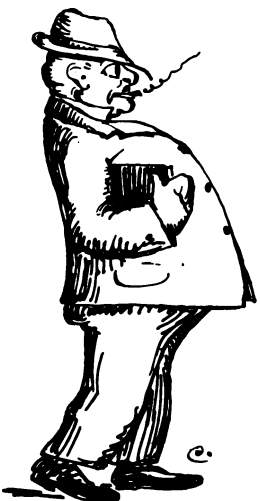
De Radikales Pave og vores allesammens Skattemand er til daglig Fange i Peterslunds Vatekan.

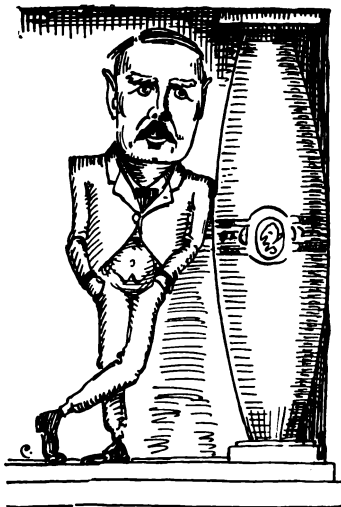
Blæs nu Fanfaren, lyd, Sang og Klang, her kommer Garden med Tju og Bang!

Hr. Jørgensen — den viseste af Byens Fædre — der er ingen, der læser Bladene bedre.

Med Bataljer i Byraadet ofte Ti'n gaar, det skyldes bl. a. Hr. Fritz Wiingaard.

Arkitekten anvender Søjler til Smykningen — her ser De Resultatet paa „Bygningen“.

Her ser De Kirurg-Overlægen til Hest — Kniv eller Sporer — hvad bruger han bedst?

Hr. Rasmussen og hans Monumenter begge en Smule korpulent er.

ANSIGTER

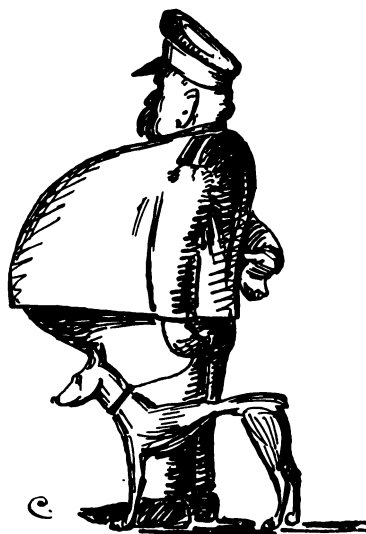
NERENS ØJNE

Kredslæge Vogel paa alt muligt klog er,
han slaar alle Bio-, Geo- og Zoologer.

Ole Jakobsen aldrig faar Skægget
klipset,
til Gengæld sparer han Vesten og
Slipset.

Her ser De en af Lovens Haandhævere,
for ham og hans Hund alle Syndere
bævere.

Kæmneren aldrig sig mere fryder,
end naar han klemmer en Skatte-
yder.

Marius Svendsen for Afholdssagen
er varm,
men Axel I. P. ta'r han ej til sin Barm.

Kun een er de estniske Ordner tilfals for:
Limfjordens Perle — Marius Dahlsgaard.

Hovedsagen er — i enhver Henseende —
at Krogsegaard til enhver Tid er paa
Benene.

Hr. Kjeldgaard har købt sig
en lille Rok,
nu er han baade Agrar, Bilst
og Pædagog.

Efter Tegnerens Formening
burde Byens Redaktører gaa i skøn Forening.

Hr. Skovgaard sig med
Legater befatter
og gør mod den lukkede
Dør Attentater.

Trods Vandstand i Tøn-
nesens Rækkehus
med Anstand han rider sin
Pægesus.

Jul i Nykøbing for 50-60 Aar siden.

Juleforberedelser og Juleaften i den gamle Købmandsgaard.

Og en Julerejse fra Skive til Nykøbing i 1870'erne.

Af Sparekassedirektør FREDR. BANG

JULEN i et Købmandshjem omkring 1870 begyndte — kan man godt sige — allerede i November Maaned. I hvert Tilfælde begyndte Forberedelserne til den, og de hører jo i Grunden ogsaa med, for det er jo disse, der for de fleste og især for Børnene gør det spændende og længselsfuldt, indtil det hele faar sin Udløsning i den festlige Juleaften.

Der var f. Eks. Juleslagtningen. Den Gang var der ikke som nu Kødbutikker og Viktualieforretninger, hvorfra Folk kunde faa deres daglige Forsyninger af Kød, saa i et Hjem i en større Købmandsgaard, hvor der var mange Folk, som dengang altid fik Kosten hos Principalen, maatte man selv sørge for at lave Kødforsyningen, og blandt andet havde man der et stort Saltkar, der var lavet af et stort udhulet Egetræ, som kunde tage store Portioner. Først blev der slagtet 2—3 store, fede Faar, og siden kom Grisen. Det var travle Dage. Der skulde jo laves mange Slags Mad ud af alt det Kød, først Blodpølser, Medisterpølser, Rullepølser o. s. v., og saa kan det nok være, der blev Fest med Pølsegilder, for der blev jo slagtet baade her og der, og det var en almindelig Skik, at Venner og Bekendte gensidig forærede hinanden Pølsemad og Kødmad, saa det gamle Ordsprog: Det gaar ikke saa nøje til med en Pølse i Slagtetiden — stammer fra de Tider med Hjemmeslagtningen. Der levedes højt i en saadan Tid med Suppe og Steg, Sylte og Finker og hvad det altsammen hed. Hvad der ikke egnede sig for Saltning, skulde spises først.

Naar Slagtningen og dens Følger var vel overstaet, stod Bagningen for Døren. Det var ogsaa travle Dage. Man brugte ikke den Gang som nu at købe meget fra Bagerbutikkerne. Derfor var det store Bagninger, der fandt Sted, og der blev som Regel ikke spist op før til Paaske. Navnlig var Bagningen af Pebernødderne for Børnene en stor Begivenhed. Man fik fri for Skolen for at være med til Skæringen af disse. Der blev lavet ca. ½ Tønde Pebernødder i mit Hjem. Hvert af Børnene havde sin Pebernøddepose af Lærred med hvert sit Navn paa, saa skulde man selv holde Hus med dem, og naar Posen blev tom, og man havde været artig, fik man en Forsyning igen.

Den gamle Købmandsgaard i Algade, hvortil de her fortalte Minder knytter sig.

Ja, der var travlt alle Vegne, baade i Hjemmet og Butikken. Kunderne skulde jo forsynes med de mange Varer, der skulde bruges ved deres Slagtninger og Bagninger, og i den Retning er ogsaa meget forandret. Der var den Gang ingen Brugsforeninger og kun faa Købmænd paa Landet, Folk kom ikke til Byen saa ofte, og deres Indkøb skulde gælde for lang Tid. Derved blev det nogle meget lange Ordresedler, der skulde ekspederes. Med Varerne fulgte saa gerne en lille Julegave, som f. Eks. et Pund fin Chokolade og Bolscher til Børnene.

Men trods al Travlhed og Jag blev det jo op mod Juleaften. Et Juletræ blev købt, og dette satte jo Børnenes Sind i Bevægelse. Det blev jo et Bevis paa, at man skulde have Juletræ, for det havde undertiden været et Spørgsmaal, idet

der fra Forældrene af og til var faldet en Udtalelse om, at det beroede paa, om vi var artige, og det havde vi sikkert ikke altid været, hvilket vi altid godt selv kunde huske, for naar vi ikke var det, fik vi efter Datidens Skik og Brug en god Dragt Prygl, og det huskes jo.

Men nu var Juletræet der, og dermed al Frygt i den Retning overstaet. Det blev saa anbragt i en Balje med Sand og fæstnet med Klodser, hvorefter det blev anbragt i »Salen«. En saadan hørte nemlig til i ethvert velrenommeret Købmandshjem.

Fra dette Øjeblik og til Juleaften var det for Børnene en stor Hemmelighed, frataget at de havde været med til at lave en Del af Pynten til Træet ved at lave Papirhjerter, Kræmmerhuse af forskelligfarvet Papir, flette Kurve, forgylde Grankogler m. m. Det var jo for dem et fornøjeligt Arbejde, og de større skulde jo sommetider lære de mindre at lave disse Ting. Men derudover maatte man intet vide og intet faa at se, før Døren aabnedes Juleaften for det oplyste Træ. Endog Nøglehullerne blev stoppet til med Papir, for at ikke nysgerrige Blikke ad den Vej skulde faa noget at se, ligesom Gardinerne blev rullet ned for Vinduerne, og naar Forældrene og deres Medhjælpere ved Pyntningen skulde ind i Hemmeligheden, var der forbudt Adgang til den nærmeste Stue ved Salen, for at intet skulde ses, naar Døren dertil aabnedes for Adgang.

Der blev gjort et stort Arbejde for at gøre Træet saa

smukt som muligt. Det naaede som Regel fra Gulv til Loft, Vatpluk blev anbragt paa Grenene, for at det skulde ligne Snefnug, Julestjernen blev sat i Toppen, og Papirpynten med Godterne i hængt paa Træet. Tilsidst anbragtes Lysene, og alt blev gjort færdigt til det store Øjeblik, da der skulde være fri Adgang til Herlighederne. Julegaverne blev anbragt under Træet eller paa et Gavebord, hvorover blev lagt et Tæppe. Gaverne maatte ikke ses, før det meste af Festligheden om Træet var afsluttet.

Men før Festen begyndte, var der den travle Juleaftensdag, hvor alt skulde gøres færdigt og bringes til Afslutning. Efter gammel Skik spistes der den Dag Frokost i Stedet for Middag, da man jo skulde have Risengrød og Gaasesteg samt Æblekage til Aftensmaaltidet. Frokosten bestod af Sylte og al Slags koldt Bord fra Slagtekarret, Rullepølse og andre Pølser, mange Slags Paalæg, dertil et Par gode danske Snapse samt kogt Øl med Sukker og Fløde i Stedet for Kaffe. Den Skik har jeg bevaret i mit Hjem til den Dag i Dag.

Saa var der kun tilbage det sidste Snuptag: at faa alt klappet og klart, men det var ikke saa lige til. I Butikken og Gaarden kneb det for Principalen og Personalet at blive færdig til at komme i Festtøjet, Kunder blev ved at komme, og selv efter at Butikken var lukket, og man var ved at klæde sig om, kom de til Bagdøren og Køkkenet og bad om at faa det, de manglede endnu, som Kanel til Grøden, Eddike til Surkaalen o. s. v. Men ogsaa det fik jo en Gang Ende, og endelig kunde hele Familien samles om det festlige Juleaftensmaaltid. Foruden Husets Folk var hertil indbudt enkelte enlige Slægtninge og Venner og andre, som stod i nær Forbindelse med Hjemmet, som f. Eks. en mangeaarig Vaskekone og Sykone og flere andre, der betragtedes som tilhørende Huset. I Grøden var der nedlagt en Mandel, og den, der fik denne, fik en Gevinst, saa det var jo spændende at se, hvem der blev den heldige. Til Grøden fik man Hvidtøl og til Gaasestegen et Glas Rødvind, og der var ved Bordet en særegen og smuk Julestemning. Husfaderen hilste paa Selskabet og ønskede alle en glædelig Jul, og der blev ønsket det samme for fraværende Slægt og Venner.

Vi Børn længtes jo efter det store Øjeblik, da Døren skulde gaa op til Juletræet, men vi maatte vente lidt endnu, for efter Bordet skulde der endnu komme flere Gæster. Det var Skik, at nogle Familier med Husstand af enten nær Slægt eller bedste Venner kom til Juletræ i vor Familie, hvad de havde gjort i en lang Aarrække, og saa var vi og vor Husstand til Gengæld Gæst hos en af disse Familier Nytarsaften.

Endelig var alle samlede. Paa Fortepianoet blev spillet en Jule salme, og under Sang gik vi saa Haand i

Haand ind i det nye Ferige, hvor Juletræet straaede i sin smukkeste Prud. Særlig fra Børnene lød der Jubelraab, og ikke mindst fra de mindste Udgaver af disse, som for første Gang med fuld Bevidsthed saa et Juletræ.

Saa gik alle, baade gamle og unge, med hinanden i Haanden om Træet og sang de fleste af vore smukke Jule salmer, men lidt efter lidt listede de ældre sig tilbage til de andre Stuer til en Toddy, og med Respekt at sige skulde nogle af dem ogsaa have deres traditionelle »Rambus«. De ældre Damer trak sig ogsaa siden tilbage til Kaffetaaren, og til sidst blev Salen overladt til Ungdommen og Børnene. Efter at Lysene var brændt ud paa Træet, sang man som Afslutning paa den alvorlige Del af Festen »Dejlig er Jorden«, og Juletræet blev trukket tilbage i et Hjørne af Salen. Men saa fortsatte man med forskellige Julelege, Spil om Pebernødder, samt betragtede og eventuelt legede lidt med dertil indrettede Julegaver og gik rundt og saa paa, hvad de andre havde faaet. Forud for dette var dog naturligvis Julegaverne blevet uddelt. Der var mange, for Gæsternes Julegaver fra deres Slægt og Venner var som Regel ogsaa bragt op til Juletræet og Julebordet. Tæppet blev taget af Bordet, og det blev Børnenes Opgave at bringe de med Navn forsynede Pakker ud til dem, der var i de andre Stuer, og vor Nysgerrighed skulde jo saa blive tilfredsstillet ved at se Udpakningen, saa vi kunde komme tilbage til Salen og fortælle, hvad den og den havde faaet. Men mest spændende var det dog, naar vi selv skulde aabne for den Pakke, vore egne Navne stod paa. Der var idel Glæde og Jubel, maaske ogsaa en lille bitte Skuffelse, naar en ikke havde faaet det, han havde ønsket sig. Saa skulde man rundt og sige Tak til Far og Mor og Slægt og Venner for Gaverne, og saa kom Tiden til sidst, da det blev Sengetid. Børnene blev puttet i Seng, og Gæsterne skiltes med et »Glædelig Jul«.

I Tilknytning til foranstaaende kan jeg fortælle om, hvilke Besværligheder, der undertiden kunde være for at opnaa at holde Juleaften i sit Hjem, hvorefter de Børn jo længtes, som var kommet ud i Verden, men var Ungdom endnu.

Det var, saavidt jeg husker, i Aaret 1879. De sidste 5—6 Dage før Juleaften havde der været en forrygende Snestorm, som havde standset al Trafik. Togene sad fast

rundt omkring i Jylland, men den 23. December om Aftenen var det dog lykkedes et Tog at naa Skive. Der var en Snes unge Mennesker med, som skulde til Mors, og som saa maatte overnatte dér. Der var vi to Brødre og nogle flere unge Mennesker i Skive, der ogsaa skulde samme Vej, men da vi forud vidste, at det vilde tage Tid, blev det ordnet saaledes, at Kl. 8 Morgen den 24. skulde Dagvognen gaa fra Skive — Jernbane til

Saa primitiv var Færgeforbindelsen til Mors omkr. 1870.

Glyngøre fandtes ikke — og forsøge paa at komme igenem. Vi Brødre telegraferede til vort Hjem: »Afrejst fra Skive Kl. 8 Formiddag«, og saa gik Dagvognen ud af Byen med en Ladning unge, raske Mennesker, der havde Mod og godt Humør, og det viste sig ogsaa nødvendigt, vi fik Brug for det, og brugte det ogsaa.

Vejene var ikke opkastede endnu, men der arbejdedes stærkt derpaa. Der var imidlertid ikke længe imellem, at vi sad fast i de store Snedriver. Saa kom alle Mand ud, vi havde Skovle med, og i Forbindelse med Snekasterne arbejdede vi saa med Liv og Lyst for at komme løs. Naar det værste af Sneen var til Side, tog man med en Opsang, saa mange der kunde, fat i Hjulene, medens andre skubede bagpaa, og saa gik det igen til den næste Drive. Det maa nærmest siges, at det var ikke os, der var med Dagvognen, men derimod Dagvognen, der var med os. Vi sled som Bæster, hver Gang vi sad fast, og det var tit, men vi vilde frem, og vore Kufferter med Julegaverne vilde vi have med, ellers kunde vi lettere have spadseret fra Skive til Glyngøre.

Imidlertid naaede man efter det meget Besvær hen paa Eftermiddagen Bajlum Kro, men hvor var vi alle trætte! Humøret var imidlertid i Behold. Her i Kroen skulde vi have et længere Ophold, Hestene skulde bede, og vi andre have noget at spise og derefter nogle varme Kaffe-punche til at tø os op, og jeg maa sige, der blev Liv og godt Humør. Næppe har Bajlum Kro før eller siden haft et saa gemytligt Selskab inden for sine Døre. Alle havde Lyst til Løjer, og hver især havde, efter at være blevet opvarmet, sit lille Talent, der blev fuldtud udnyttet. Det var nu ikke alene Kaffe-punchene, der bevirkede det, det var ungt Blod, der skulde have et Udslag oven paa overvundne Strabadser.

Nu var man jo kommen langt hen paa Dagen, og Snekasterne havde mere og mere faaet Vejene ryddet, saa det sidste Stykke Vej til Glyngøre gik nok saa glat. Kun nogle enkelte Gange maatte vi ud at skyde paa. Men da vi endelig kom til Glyngøre ved 6-Tiden, fik vi vor første store Skuffelse. Alle Hindringer havde vi hidtil overvundet, men her modtog vi den Jobspost, at Færgen — den lille »Sallingsund« (nu »Japetus Steenstrup«) — laa i Nykøbing Havn og ikke kunde gaa over, da Isen i Løbet af Eftermiddagen var skruet sammen mellem Glyngøre og Ørodde. At komme til at overnatte i Glyngøre var just ikke det, vi havde slidt for den lange Dag, og der blev drøftet alle Muligheder for at finde en Udvej. Til sidst kom en Fisker og fortalte, at han og flere om Eftermiddagen var gaaet over Isen til Faarup, først ved at sejle et Stykke sydpaa fra Glyngøre, hvor der var aabent Vand i den østre Side af Fjorden, derefter at brække Isen, saa længe det kunde gøres ved at vrikke med Baaden, indtil man kom ind til noget stærkere Is. Derefter var de gaaet i Gaasegang til Mors. Fiskeren var villig til at føre os alle den Vej og selv gaa i Spidsen, men han vilde intet som helst Ansvar have. Da han imidlertid var en stor og svær Mand, og han selv vilde gaa først, og da vi jo havde Mod paa at naa vort Maal, tog vi mod Tilbudet. Men vore Kufferter, som vi hele Dagen havde slidt for at føre til Vejs Ende, maatte vi efterlade i Glyngøre.

Vi kom saa i nogle Fiskerbaade og sejlede som foranævnt i aabent Vand sydpaa, derefter ind i den Rende i

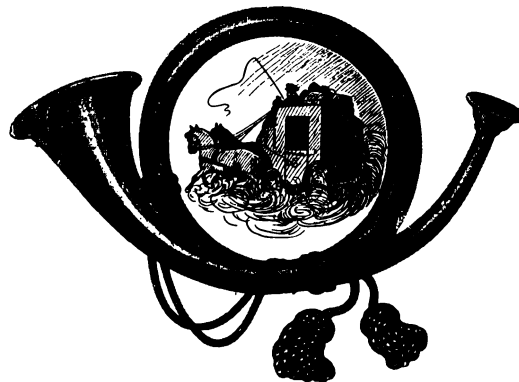
Isen, der før var afbenyttet, og som vi med det kraftige Mandskab, vi nu var, ved Vrikken gjorde nok saa lang. Vi naaede da saa stærk Is, at vi nu ikke kunde komme længere paa den Maade, og saa begav vi os en for en ud paa Isen, hvor vi gik i Gaasegang med Fiskeren i Spidsen. Vi naaede velbeholden Morslands faste Jord, men her maatte vi døje en hel Del endnu. Vi maatte op over Faarups høje Skrænter og over Marker og flere Steder gaa i Sne til op paa Livet, inden vi naaede Hovedlandevejen. Men saa gik det ogsaa med Sang og Liv i skrap March den sidste lille halve Mil til Nykøbing.

Klokken var bleven mellem 9 og 10 Aften, og der havde været Ængstelse og Bekymring for os. Ingen vidste, hvor vi var, kun vidste de, vi var taget fra Skive om Morgen Kl. 8, og derefter kunde vi ikke lade høre fra os; der var jo hverken Telefon eller Telegraf mellem Skive og Nykøbing. Vi var ventet ved 6-Tiden, og da man vidste, Færgen ikke kunde gaa over, var Haabet om at se de mange Julegæster svagt, men man havde ogsaa hørt om de Folk, der var kommet den omtalte Vej fra Glyngøre paa Is og i Baad, og der opstod saa en vis Ængstelse for, at vi i vort Ungdomsmod vilde forsøge den samme Vej, og en vis Ængstelse uden Viden opstod jo for hver Gang Uret slog. Men saa blev Glæden saa meget større, da man hørte en Flok syngende unge Mennesker komme gennem Gaden, og det viste sig, at det var de længe ventede.

Julemaden stod paa Bordet, men ingen havde givet sig Ro til rigtigt at spise. Juletræerne var ikke rigtigt blevet tændt, men det blev alligevel en af de gladeste Juleaftener, der vist er blevet holdt i de forskellige Hjem, der ventede disse Julegæster. I hvert Tilfælde blev det saadan i vort Hjem.

Som et Kuriosum skal jeg lige meddele, at 40 Aar efter traf jeg paa et Kursted en ældre Herre, nu Storfabrikant. Han havde hørt mit Navn og kom hen og hilste paa mig med et: »Tak for sidst!« »Hvornaar var det?« spurgte jeg. Han nævnte sit Navn og sagde: »Ja, det er 40 Aar siden. Jeg var i mine unge Dage med paa en Julerejse fra Skive til Nykøbing, som trods alle Besværligheder var den mest fornøjelige Rejse, jeg nogen Sinde har haft.« Og han havde dog siden rejst det meste af Verden rundt, men han glemte aldrig denne Rejse og havde tit moret sig over at opfriske den og havde ofte haabet at træffe nogen af Deltagerne. Nu havde han altsaa været saa heldig at træffe en af Førerne. Vi opfriskede saa selvfølgelig dette Ungdomsminde i et behageligt Samvær.

Fredr. Bang.

Lidt om Livet paa de gamle Vandmøller.

Vandmøller paa Mors. — I Møllerens Stue. — Den gamle Møllersvend i Rakkeby. — Lyden, der forstummer.

Af JOHAN P. HOVMØLLER

ED en overfladisk Betragtning af Mors faar man i Almindelighed det Indtryk, at Øen ikke er særlig rig paa Vandløb eller Aaer. Heller ikke i Beskrivelserne over Øen, faar man syn- derligt at vide om alle de mange smaa Vandløb og Aaer, som findes paa Mors, navnlig i Sønderherred.

Vore Forfædre lærte meget tidligt at benytte sig af disse Vandløbs Kræfter og det i en saadan Grad, at der i de fleste af Sognene i Sønderherred paa et eller andet Tidspunkt har været én eller flere Vandmøller, hvorimod der i Nørreherred saa godt som ingen har været.

Allerede 1420 nævnes »Nørræ møllæ« i Ve j e r s l e v, der laa Nord for Vejerslevgaard. Sonden for samme Gaard har der ogsaa ligget en Mølle, der kaldtes »Sønder Mølle«. Begge disse Vandmøller fandtes endnu i sidste Halvdel af 1700 erne.

I et Dokument af 1432 nævnes »Medelste Mølnedam« i L ø d d e r u p. I Sognet var »Øster Mølle«, »Vester Mølle« og »Mellem Mølle«. 1638 nævnes »March Mølle«. 1638 »Ve- ster Mølle« og 1664 »Øster Mølle« i Lødderup.

En anden Mølle, som dreves af det samme Vandløb som Møllerne i Lødderup, var Møllen, som laa mellem N y k ø b i n g By og Dueholm Kloster, der 1481 kaldes St. Jør- gens Mølle, efter St. Jørgens Hus og Kapel, som har staaet derved.

I L j ø r s l e v laa 1658 under Højriis Hovedgaard »Lille Riis Mølle«, som ogsaa er nævnt 1638. I Ø r d i n g fandtes 1638 »Aarbæk Mølle«, og i V e s t e r A s s e l s siges 1638, at ved »Mydum Mølle« er en stor Vejle, som man skal over for at komme til Assels. I F r ø s l e v har der under en stor Bakke været en Mølle, og i H v i d - b j e r g laa ved Ejstrup i Lars Bugges Tid en lille Vand- mølle. Han døde 1761. I K a r b y fandtes ved Ørndrup en Vandmølle, der kaldtes Strandmøllen. I T æ b r i n g fandtes en Stampemølle, og i 1638 nævnes »Votborg Mølle«. 1664 var Tæbring Mølle øde.

I O v t r u p er 1638 nævnt Møllerne »Ofvermølle«, »Meldmølle« og »Nedermølle«, hvoraf den førstnævnte var øde. Endvidere var der 1662 i Damsgaards Endelsemark en lille Vandmølle, som Provst S c h a d e betegner som en Skind- og Stampemølle, kaldet »Havmølle«.

I R a k k e b y nævnes 1664 »Nør Mølle« og »Sønder Mølle«. Vandmøllen i Hovmølle var af langt yngre Dato, idet den først anlagdes omkring 1800.

Det har saaledes ikke været faa Møllehjul, som Vandet i Aaløbene i Sønderherred har maattet drive gennem Ti- derne. Nu er der ikke ret mange Vandmøller i Sønderher-

red, og kun ganske enkelte bruges som Næringsvej. Helt anderledes var det for godt en Menneskealder siden. Den, der da kom forbi en Vandmølle paa en Vinterdag, standse- de uvilkaarligt for at se paa det Liv, der udfoldedes her, hvor Husmanden med sin Sæk paa Trillebøren mødtes med Gaardmanden, der havde Vognen hel- eller halvfuld af Møllesække.

*

FØR den Tids Mennesker var det en Oplevelse at komme en Tur til Møllen med Korn til Formaling. Enhver var velkommen, og der hengik ikke lang Tid efter Ankomsten, før Møllegæsterne sad bænkedede ved det lange Bord i Mølle- rens Stue, hvor der altid var en Dram og en Taar Øl tilrede. Snart efter kom Kaffen og det hjemmebagte Hvedebrød paa Bordet. Snakken gik livligt, og Nyheder udveksledes. Det var jo ikke saa ofte, man kom sammen, derfor maatte den gode Lejlighed benyttes. Der hvilede en egen gammel- dags jovial Stemning over Stuen og de forsamlede, som man næsten ikke kunde se for Tobaksrøg. Her sad Hus- mænd og Gaardmænd Side om Side og pratede ved en Pibe Tobak og en Kaffepunch maaske, mens Møllersvenden ar- bejdede med de tunge Møllesække og læssede Vogne og Trillebøre til, saa Hjemturen kunde foregaa.

Naar Møllegæsterne kom hjem, skulde der jo fortæl- les om, hvad der var hørt, om Handeler, der var sket, og ikke mindst om Forlovelser og Giftermaal, eller i det mindste om Udsigten dertil.

*

I min allertidligste Barndom havde vi hos os en Møller- svend, rigtig en gammel Hædersmand, hvis Ansigt var indrammet af langt hvidt Haar og Skæg. Han var meget dygtig og paapassende i sin Gerning og stod sig derfor godt med Kunderne, især var han godt lidt af Kvinderne, fordi han var udmærket til at lave Gryn og Mel, og han vidste paa en Prik, hvorledes de forskellige Koner vilde have Grynene og Melet lavet. En vilde have Grynene »tør- re«, uden Mel, en anden vilde netop have Gryn med Mel imellem, og en tredie vilde have det paa en tredie Maade; men vor gamle Møllersvend gjorde dem alle til Pas, saa vidt det da var muligt, for Kvinderne kunde paa den Tid en enkelt Gang være lidt urimelige.

Der var noget, der hed »Høstrener«, og da den gamle Møllersvend var saa vel lidt, fik han sine Høstrener i Form af en Indbydelse til at komme og smage Kundernes »Gam- meløk«, og da han var en Kender heraf og gerne vilde smage det, saa var Høstens Tid for ham en herlig Tid.

Ved flere af Øens Vandmøller var Vandhjulet udenfor

Møllen, som f. Eks. Lilleris Mølle, Markmølle og Votborg Mølle. Hvor Vandhjulet som hos os var inde i Møllen, var det ikke altid lige rart at være Møllersvend. Især var det ofte slemt om Vinteren, naar det faldt i med streng Frost. Da kunde Vandhjulet til Tider være en hel Isklump, og kunde da fylde Møllen med en saa frygtelig Kulde, saa det næsten ikke var til at være derinde. Det kunde gaa saa vidt, at man blev nødt til at hugge en Del af Isen væk fra Vandhjulet, da man var bange for, at Isens Vægt kunde foraarsage Brud paa Materialet. Det er let forstaaeligt, at denne Is-hugning ikke var noget eftertragtet Arbejde.

I saadanne strenge Vintre brugte den gamle Møllersvend en Faarreskindspels, og han saa da for os Børn helt frygtindgydende ud, hvad der forøgede den Mystik, der for Børn var over en saadan gammel Vandmølle med det plaskende Vandhjul og de snurrende og dundrende Kværne. Husk paa, at man paa den Tid sjældent saa Maskineri, der ikke endnu brugtes i Landbrugets Tjeneste.

*

EN anden Tid paa Aaret, hvor det ofte kunde være ret strengt at være Møllersvend, var Efteraarets Tid. Allerede sidst i Oktober begyndte der at komme Julekorn til Møllen fra de Hjem, hvor man altid var foran, og da man paa samme Tid, paa Grund af Kreaturenes

Indbinding, begyndte at bruge en Del Grutning, saa nødsagedes man ofte til at økonomisere med Vandet for at faa det til at slaa til. Heri var den gamle Møllersvend en Meister. Han brugte aldrig Møllen, uden at Mølleedammen var fuld af Vand, for saa havde Vandet større Kraft, betroede han os Børn, og han malede aldrig længere ad Gangen, end at Dammen i Løbet af et Par Timers Tid igen var løbet fuld. Af den Grund maatte han i Tiden fra 1. November og til Jul op et Par Gange i Nattens Løb for at male, og det maa ikke have været særligt rart at ombytte den varme Seng med Kulden i Møllen et Par Gange hver Nat i Maaneder. Jeg kan huske, at Mor ofte stod op om Natten for at lave en Kop varm Kaffe til ham, og han fik vist ogsaa en dansk Dram heri, for Mor satte stor Pris paa ham for hans Dygtigheds Skyld.

I den travleste og allerkoldeste Tid skulde han ret ofte have syet paa sine gamle Bukser. Han rullede da et Par

gamle Bukser om en trepægle Flaske, og han sagde til Mor, at han skulde en lille Tur til Vaskerkonen for at faa syet paa Bukserne, men lovede, at han snart skulde komme igen, hvad han da ogsaa gjorde. Mor smilede og sagde, at han kunde godt gaa. Vi kunde ikke forstaa, hvorfor Mor altid smilede saa alvidende, naar han spurgte om at gaa. Senere opdagede vi, at han ikke gik til Vaskekonen, men til Købmanden for at faa Brændevin i Flasken, som han havde at varme sig paa i kolde Nætter i Møllen. Mor undte ham

det godt, men morede sig kun over, at han ikke vilde være ved det.

Paa Melsigten i Møllen var optegnet Datoen for den første ny Rugs Ankomst til Møllen hvert eneste Aar lige fra Sigtens første Aar og til 1901, da Møllen nedlagdes.

*

Møllen fandtes Stamp-
peri, og her stampe-
des Vadmel og maaske
andre Tøjer fra hele Øen
og store Dele af Thy.
Der er sikkert endnu
flere blandt de nuleven-
de, der har været i Hov-
mølle med Tøj til Stamp-
ning. En af dem, der
tiest kom med Tøj, var
K r æ n B o s s e n fra
Thorup, og han blev al-
tid vel modtaget, da han
kom med Tøj fra Nør-
reherred og havde lang
Vej at gaa. Fra Thy
kom der bestemte Mænd,
der samlede Tøjet egns-
vis, og de havde gerne
alt, hvad de kunde bære,
baade frem og tilbage.

Den af Gaardens

Ejere, der har været den driftigste paa Mølleriets Omraade, var vel nok min Bedstefader, J o h a n H o v m ø l l e r. Da han 1831 overtog Gaard og Mølle efter sin Far, A n d e r s H o v m ø l l e r, dreves her sammen med Mølleriets en Feltberederprofession. I første Aargang af Morsø Avis findes i Nr. 17 for Torsdag den 15. November 1855 en Bekendtgørelse, saavidt jeg erindrer den eneste i Bladet, hvori min Bedstefader meddeler, at han overdrager den af ham i mange Aar drevne Feltberederprofession til sin mangeaarige Svend, S t e p h e n C h r i s t e n s e n i Torp, hvorfor han bringer en Tak til alle, som i en Række af Aar havde forundt ham deres Søgning. Ved samme Lejlighed gør han opmærksom paa, at hans Stampemølle har modtaget en forbedret Konstruktion. Herefter viede han sine Kræfter og Energi til Korn- og Stampemøllen, og her udviklede sig i Aarenes Løb en efter Forholdene ret betydelig Virksomhed. Mange var de Mennesker, der paa

den Tid fandt Vej til Hovmølle og blev beværtede ved det lange Bord i Dagligstuen. Og som før nævnt, her var ingen smaalig Standsforskell, men man befandt sig godt sammen, Husmænd og Gaardmænd og Indsiddere.

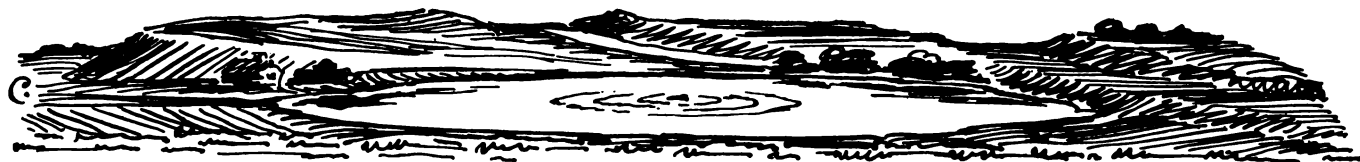
*

Ja, den Tid var vidtforskellig fra vor, men havde gennem sin Hjælpsomhed, Nøjsomhed og sit stille Liv en større fælles Grundtone og en hel Del flere smaa Glæder og smaa Oplevelser, som gav det daglige Liv et Indhold og en Rigdom, som ikke kendes i vor Tid.

Min Fader, Peder Markvorsen, havde ingen særlig Lyst til Mølleriet; det havde han til Gaardens Drift derimod. Han døde, da jeg var godt 4 Aar, og Moder drev

saa Gaard og Mølle i 20 Aar, indtil vi i 1901 overtog begge Dele, men straks nedlagde Mølleriet. Og det kan ikke nægtes, at det de første Aar var et stort Savn at undvære de flinke Møllegæsters Passiar under Kaffedrikningen; men endnu større Savn var det ikke at kunne høre Kværnenes Dundren og Vandhjulets Plasken, Lyde, som man fra første Færd var sovet ind ved, og som man vaagnede ved om Morgenen. Men godt, at man har Aaløbet, der endnu blinkende og glitrende glider af Sted mod sin Bestemmelse, det store Vand, Limfjorden, og derfra maaske ud i det uendelige Hav. Dens Tone er den samme før og nu. De sludrende og sære klukkende Lyde har man gennem Aarene faaet kær.

Johan P. Hovmøller.

SMUT

En lille Børnekomedie. — Af Lærer A. J. Dahl, Vejerslev.

(Man ser en Vej; i Baggrunden en Dam, hvis Overflade dog ligger saa lavt, at Tilskuerne ikke ser den).

A a g e:

(kommer gaaende, standser):

Jeg skal i Brugsen for Far og Mor,
og det skal gaa i en Fart;
Far han sa: »Den Knægt er jo stor,
det kan han klare snart.«
Jeg skal ha' Sukker og jeg skal ha' Skraa
og Blaaelse i en Tut.
Skulde jeg lige prøve paa,
om jeg kunde slaa en Smut?

(tager en Sten, kaster).

Nej se,
en — to — tre;

(kaster en anden Sten).

Om igen
ogsaa den.

(kaster i sin Iver en Krone, han har i Haanden).

Bare rask,
otte Plask.
Dette Kast var skam flot og stort;
men hvad er det dog, jeg har gjort?
Kronen, jeg skulde betale med,
ligger paa Dammens Bund et Sted.

Hvad skal jeg gøre, hvordan skal jeg faa den?
Dammen er dyb, jeg kan ikke naa den.
Aah, jeg er en ulykkelig Dreng,
naar jeg kommer hjem, bliver jeg sendt i Seng.
Aah.

(Casper kommer).

C a s p e r:

Det var dog en dejlig Sang;
prøv at tude den nok en Gang.

A a g e:

Casper, Casper, min bedste Ven,
hvor er det dog godt, du kom herhen.
Jeg har kastet en Krone i Dammen ned,
og Far han bliver saa vred, saa vred.

C a s p e r:

Græd nu ikke, det klarer sig,
(slaa sig for Brystet)
Casper lover at hjælpe dig.

A a g e:

Havde vi bare Jep Larsens Hund,
den kunde dykke til Dammens Bund.

C a s p e r:

Nej, dit Fæ, det gaar ikke an,
vi maa tømme Dammen for Vand.

A a g e:
Hvis jeg bare var Insjenør,
skulde jeg snart faa Dammen tør.

C a s p e r:
Nej, det bliver nok bedst, min Stump,
at vi henter vor Ajlepump'.
(Eva og Alma kommer).

E v a:
Hvad staar I Knægte og taler om,
hvis jeg maa have den Ære?

C a s p e r:
Hvor er det godt, I Tøse kom,
I kan hjælpe os med at bære.

A l m a:
Hvad skal vi bære, om jeg maa spør'?

A a g e:
En Ajlepumpe.
(Pigerne rynker paa Næsen).

C a s p e r:
Men den er tør.

E v a:
Men hvad vil I med en Pumpe her?

C a s p e r:
Vi vil tømme det Gadekær.

E v a:
Nej, ellers Tak, vi skal intet nyde,
vi siger ellers saa mange Tak.

A l m a:
Og det tør I et Par Damer hyde,
I er noget rigtigt Drengepak.

A a g e:
Aah, lille Piger, hjælp os kun;

C a s p e r:
Han har tabt en Krone paa Dammenes Bund.

A l m a:
En Krone i Dammen, hvor er han dum!

C a s p e r:
Det lader sig ikke nægte!
I sladrer vel ikke?

E v a:
Nej, jeg er stum.

A l m a:
Vi sladrer ikke som Knægte.

C a s p e r:
Naa, kom nu, Piger, vi maa af Sted,
og prøve at slæbe Pumpen herved.

A l m a:
Ja, lad os saa gaa efter Pumpen.

E v a:
For ellers tuder han, Stumpen,
(De vil gaa, men i det samme siger Casper):
Aah, den var værre, det havde jeg glemmt,
hvordan kan jeg saadan glemme;
det havde ellers været saa nemt,
men Pumpen er ikke hjemme.
Den ny Forpagter har laant den i Dag.

E v a:
Ja, saa er vi færdig med denne Sag.

A l m a:
Et bedre Raad maa vi finde.

E v a:
O, Snildhed, dit Navn er Kvinde.

A a g e:
Aa, hjælp mig, Piger, saafremt I kan.

B e g g e P i g e r n e:
Tag den med Ro, du lille Mand.

C a s p e r:
Jeg skal hjem og hjælpe min store Bror.

E v a (ha):
Du skal hjem og ha' en Taar hos din Mor.

C a s p e r:
(lader som han ikke hører og siger med Værdighed til Aage)
Lad mig se, du behersker Sorgen,
jeg kommer igen i Morgen.
(løber).
(Aage og Pigerne staar tankefuldt og stirrer i Dammen)

A l m a:
Jeg har det, det er sikkert,
(til Aage)
græd nu ikke mer,
gennem Antons Kikkert
til Bunden vi ser.

E v a:
Og naar først vi ser den,
med Lethed vi kan
til Land ekspeder' den.
(til Aage)
Fat Mod, unge Mand.

A a g e:
Hvor er I dog søde.

A l m a:
Nej, nu blir vi røde.

E v a:
Ja, saadan noget si'er
man ikke til Pi'er.

A l m a:
Jeg henter den.
(løber)

E v a:
Kom snart igen.
(Aage og Eva stirrer i Vandet. Et Øjeblik efter kommer Alma).

A l m a:
Kikkerten laa godt nok paa sin Plads,
men uden Glas.

A a g e:
Aah, ah!

E v a:
Ja, saa'n kan det gaa.

A l m a:
Og nu vil jeg hen til Faster Dorthe;
(til Aage)
Den Krone den er og bliver borte.
(gaar).

E v a:
Det er sandt, jeg skulde jo hjem at luge,
maaske kan jeg hjælpe i næste Uge.
(gaar. Aage ser fortvivlet efter dem).
(Tæppet falder).

(Samme Plads som før. Aage, siden Nissen).
(Aage staar og røger i Dammen med en lang Stang).

A a g e:

Der er den vist,
det var ogsaa der, jeg mærked' den sidst.
(Nissen er imidlertid kommet ind bag Aage).

N i s s e n:

Hvad leder du efter i Dammen, min Ven?
(Aage farer sammen og ser paa Nissen).

A a g e:

En Krone, som jeg har kastet i den.

N i s s e n:

Har du kastet en Krone i Dammen, Gut?

A a g e:

Jeg var ved at slaa Smut.

N i s s e n:

Nu jeg forstaar.

A a g e:

Jeg aldrig den faar.

N i s s e n:

Jo, sikkert det gaar,
jeg dig hjælpe kan.

A a g e:

(liver op).

Er du Nissemand?

N i s s e n:

Det er det, jeg er,
men hør nu her.

(ser paa Aage fra Siden).

Du kunde jo sige til din Far,
at Slagterens Hund dig væltet har,
og Mønten du ikke finde kan
i Vejens Sand.

A a g e:

Nej, Nisse, nej!

(vil gaa).

N i s s e n:

Vil du gaa din Vej?

A a g e:

Ja, jeg vil hjem,
og den bliver slem,
men det siger jeg ikke.

N i s s e n:

(holder paa Aage).

Saa la'er vi den ligge.

(atter fra Siden).

Du kunde jo ogsaa i Brugsen sige,
at Far havde ingen Penge i Dag.
Det tænker de ikke paa saa lige,
og du havde klaret fikst din Sag.

A a g e:

(vil gaa).

Nej, Nisse, nej!

N i s s e n:

(holder paa ham).

Gaa nu ikke din Vej.

A a g e:

Jeg vil ikke staa
og høre derpaa.

N i s s e n:

(smilende).

Nu skal jeg sige dig noget andet.
Jeg vil skaffe dig Kronen op af Vandet.
For jeg har faaet Lyst at hjælpe dig,
men hvorfor, ja se, det siger jeg ej.

(Vender sig mod Dammen).

Karusse, Karusse paa Dammens Bund,
har du fundet Kronen dernede,
saa saml den op i din runde Mund
og bring mig den her til Stede.
Men hurtigt, hurtigt maa det ske,
saa hurtigt, som jeg kan tælle til tre.
Det er Nissefar, der taler,
gør fluks, hvad jeg dig befaler.

A a g e:

Kommer den nu?

N i s s e n:

Ja, nu skal du se,

(klapper i Hænderne)

en — to — tre.

(Forsvinder).

(Kronen kommer flyvende gennem Luften, Aage samler den
glædestraalende op).

A a g e:

Der kom den, ja,
Hurra, Hurra!

Hvorfor hjalp han mig, jeg kan ikke forstaa 'et,
(mod Publikum)

men nu kan I andre tænke paa 'et.

(løber).

Sørtes Marsiden.

Juleaften i en morsingssk Bondegaard.

Af Lærer A. C. Skyum, Erslev.

GR A A og uanselig laa den gamle Bondegaard paa de vinterøde Marker.

Den lave Raahling skjultes halvvejs af Kaalgaardens Jorddige og dens fattige og forblæste Buske.

Det var, som Gaarden dukkede sig ræd for den jagende Vestenvind og søgte at dække sig med sine brede, lunnende Straatage mod den sviende Kulde. Hist og her oplivedes de mørke Tagflader af grønne Mospuder, og oppe paa den brede Mønning fandt Husløgene et godt Voksested.

Hvor Raahlingen havde Udskud, gik Tagskægget helt ned til Hoftehøjde. Kun Sydsiden var paa et Stykke fri for Udskud, og her havde Dagligstuens og Storstuens mangerudede Vinduer deres Plads.

Staldlængerne var endnu lavere end Raahlingen, og Vinduerne var saa smaa, at Dyrene derinde stod i Halvmørke Vinteren igennem.

Den lange Ladebygning laa som tynget af det svære Straatag, under hvilket Murene næsten forsvandt. Vinduer fandtes saa at sige ikke, og de smaa Lyshuller i Væggene var tættet med Halm mod den raa Vinterkulde. Bjælker og Kryds fyldte Rummet, saa man forstod, at selv om Bygningen var gammel og tilsyneladende skrøbelig, saa formaade Stormen dog ikke at skade den. Men der levnedes kun lidt Plads derinde til Arbejde med Sommerens Afgrøde.

Der var mørkt bag en saadan Bondegaards smaa Rudetavl i den tunge og triste Vintertid, hvor det gryer sent og skumrer tidligt, og hvor Solen ofte skjuler sig Dage igennem.

Midt i den mørkeste Tid var Julen det lysende Midtpunkt. Der tænktes paa den og taltes om den, saa snart Efteraarets Regn og Rusk havde meldt sig. Den var Vinterens store Glæde, og der blev set hen til den med saadanne Forventninger, at man over den næsten glemte Aars tidens Barskhed og Besvær.

Forberedelserne til Jul stod længe paa, og i flere Uger arbejdedes der med den for Øje.

Med Lille Juledag naaede Travlheden sit Højdepunkt. Meget skulde ordnes, og man maatte sørge for at være tidlig færdig til Juleaften. Det var gammel Sædvane, og gammel Sædvane maatte ikke brydes — allermindst om Julen.

I Laden havde man haft et stort og svært Arbejde med at skære Hakkelse, saa der kunde være nok til Heste

og Høveder i de mange Helligdage. Der blev rensed i alle Kroge og ordnet i Lo og Gulv til den kommende Højtid.

Ogsaa i Stalden sled man for at blive færdig. Der skulde muges grundigt denne Aften; thi Juledag maatte der ikke muges — ogsaa det var gammel Sæd og Skik. Aldrig blev Grebning og Gange fejlet saa omhyggeligt med Pilekosten, som naar Julen stod for Døren.

Der sørgedes godt for alt levende derinde. Kreaturerne fik en ekstra Gift og stod og gumlede i de lune, men lumre Baase, og inde fra Hestestalden hørtes Dyrenes Knoppen paa de Havrekærner, Julehakkelsen var saa rig paa.

Kun en lille Lygte med en Tællepraas lyste en Kende op i Mørket inde i Stalden.

Henne i Lygteskæret ved Vandtruget var Karlene i Færd med at hæge sig. De havde bjærget sig lidt grøn Sæbe inde i Bryggerset i Anledning af Juleaften og stod og toede sig grundigt. Bagefter tørrede de sig paa Vesteryggens Fo'r, der gjorde det ud for Haandklæde.

De trak derefter i Helligdagsklæderne, tog den pæne, sorte Krave paa og var saa færdige til at holde Jul.

Der var nu ordnet i alle Gaardens Rum, i Stald og i Lade, i Faaresti og i Hønsehus. Der var lukket og laaset, og der var strøet Korn ud til de sultne Smaafugle.

Selv om man selvfølgelig ikke var overtroisk, saa vidste man dog god Besked med, at der var visse Ting, som skulde gøres, hvis man skulde vente at faa en tryk Jul. Disse Ting var ogsaa gjort nu, saa det var med en god Samvittighed, man gik ind for at fejre Festen.

Træskoenes jernbeslaaede Beder skramlede voldsomt, da man var naaet forbi Møddingens laadne Puld og ind paa Stenbroens Piksten.

— Havde man haft travlt uden Døre, var det ikke mindre Tilfældet inde. Allerede ved Maanedens Midte begyndte man. Da bryggedes det fede Juleøl, og Storvasken ordnedes til Side. Kort efter slagtedes Julegrisen, der med sine 20—30 Lispund nok kunde give en Husmoder noget at gøre Skik paa, og ogsaa Ænder og Gæs maatte lade Livet.

Var Julekornet kommet tilbage fra Møllen, temsedes en Del af Rugmelet. Der bagtes saa Rugbrød af det grove Mel, mens det frasiugtede brugtes til Sigtebrød og Æggekager. Lidt Hvedemel til en Hvedekage og til Skænkager og Pebernødder var ogsaa bragt til Veje, og en lille Smule

deraf gik med til »Gode Raad«, der sammen med Snaps bødes fremmede i Julen.

Intet Under, at Rokken i disse Dage var sat til Side og Karterne gemt hen.

Dette indendørs Arbejde varede lige til Juleaften. Hastige Trin og Ramlen af Gryder og Pander fra Køkken og Bryggers længe efter, at Mørket var faldet paa, var et Vidnesbyrd derom.

Det lyste svagt ud paa Gaardspladsen fra Køkkenets smaa Lysfirkanter, og Duften af god Julemad fortrængte den Lugt, der ellers hang over Gaardsrummet fra Stald og Mødding.

— Inde i den lavloftede Stue tog man Plads om Langbordet. Ved Overbordenden sad Husbonden; Husmoderen tog Plads ved hans Side paa Langskamlens øverste Ende, og ved hendes Side sad Pigerne og Børnene. Paa Langbænken havde Karlene Plads, og der vaagedes nøje over Rangen, saa Avlskarlen sad nærmest Husbond og Arbejdsdrengen længst nede.

Der var forventningsfuld Stilhed over dem alle, mens de bænkedes sig om Bordet, der bugnede af fed og god Julemad.

Da alle var kommet til Sæde, foldede Husbonden sine Hænder og bad Bordbøn, og da det ellers ikke brugtes, bragte det straks Højtidsstemning med sig.

Derefter begyndte Maaltidet. Som gammel Skik var, bødes der paa Kødsuppe og Flæskesteg.

Der spistes meget en saadan Aften. Man tænkte ikke paa, om det var sundt eller usundt, men nød Øjeblikket og gik vel ud fra, at saa længe, man orkede at spise, var det kun ret og rimeligt, at man gjorde det.

Efter Maaltidet bad Husbonden igen Bordbøn, og idet man rejste sig, sagde man Tak for Mad — hvad man ellers ikke gjorde.

Bordet blev nu ryddet, saa kun to tykke Tællelys i skinnende blanke Messingstager blev tilbage. Kvinderne ordnede efter Aftensbordet, vaskede op og gav Bilæggeren et Foder, medens Mændene gik en lille Runde.

Men snart samledes man igen om Langbordet. Stille og forventningsfulde tog man Plads, mens Husbonden fandt den gamle Slægtsbibel frem. Saa slog han op paa Juleevangeliet, som han læste højt, mens alle andægtigt lyttede. Han læste ikke godt, den jævne Bondemand, uøvet som han var, men han læste med en saadan Inderlighed og troværdig Enfold, at det gjorde Indtryk paa dem alle.

Efter Evangeliet læste han den gamle Bøn, der hører til.

Husmoderen tog nu Salmebøgerne frem, og der blev sunget af Julens Salmeskat. De skønne Salmer blev meget mangelfuldt sunget; det var egentlig kun Kvinder og Børn, der sang, mens Mandsstemmerne brummede lidt med, og det kneb baade med Tone og Takt. Alligevel var der over denne simple og fordringsløse Julesang noget, som rev dem med, fordi de alle, bevidst eller ubevidst, forstod Ægtheden og dermed Værdien af den.

Alle sad tavse lidt, grebne, som de var, af Højtidsstemningen og med en levende Følelse af Julebudskabets Herlighed.

Selv under hvide Haar mindedes disse Øjeblikke som Livets største og skønneste.

Efter Sangens Ophør sænkede Stilheden sig over dem

alle; man var endnu i Stemningens Vold. Men efterhaanden blev denne Stilhed trykkende. Man havde givet sig hen i sine Følelser paa en Maade, man ikke var vant til, og man følte sig lidt genert derover.

Det virkede derfor som en Lettelse, da Husmoderen rejste sig og hentede Posen med Nødder frem, mens Pigerne gik for at tappe Øl. Nu skulde der tages fat paa Juleaftens Tidkort.

Børnene fik hver en Haandfuld Nødder, og saa blev det deres Sag at holde Hus med dem. De legede »Nødder i Hænde«, »Min Gris løber til Skovs«, eller de tog Ponnipinden i Brug.

De voksne spillede Kort. De nye Spillekort, Købmanden havde puttet i Kurven med Julesagerne, skulde tages i Brug Juleaften, som Skik var. Der spilledes Brus eller Kasino eller maaske Firkort; men der spilledes kun om Nødder. Gik en bankerot, maatte han gaa fra, om ikke Husmoderen skød lidt til af Posens Indhold, hvad hun maatte være forsigtig med, da det skulde strække til baade til Nytaarsaften og Hellig tre Kongersaften.

I Aftenens Løb blev der budt Skænkager og »Gode Raad«, og adskilligt af det kraftige Juleøl maatte til for at faa de tørre Nødder til at glide ned.

Man havde fornøjelige Timer sammen en saadan Aften og morede sig, som kun de kan det, der ikke er forvænnet med Fornøjelser. Humøret var godt; man havde jo det strenge Juleslid bag sig og den lyse Juletid foran.

Efterhaanden blev Luften tyk og lummer i det lave Rum, og Lysene brændte kun svagt. Men man ænsede det ikke. Vel blev Dørene til Alkovesengene lindet; men det var kun for, at den varme Luft kunde trænge ind i de raa Sengerum og lune dem inden Sengetid.

Tiden gik hurtigt. Bornholmeren nærmede sig ni, og det var snart Nadvertid. Karlene maatte nu ud at fodre Hestene, og Pigerne skulde have malket. Børnene smuttede ud for at spejde mod den mørke Vinterhimmel, om de ikke kom, de fine Drys, der kunde give Jorden hvide Juleklæder paa.

Efter denne Pavse samledes man igen om Langbordet, denne Gang for at spise Nadver. Første Ret var Sødgrød med sødet Juleøl, og skønt man havde faaet en grumme solid Aftensmad, og der i Aftenens Løb var spædet til baade med vaadt og tørt, saa langede man dog ihærdigt til Grødfadet fra alle Sider. Bagefter serveredes kogt Havtorsk med Sennepsdyppelse, og trods svigtende Appetit gjorde den lækre Fisk sammen med Dyppelsens ramme Fedme det dog muligt at presse endnu en Del ned.

Omsider var Maaltidet sluttet. Man sad nu lidt og talte sammen; for man var faldet saa godt i Sæde. De ældre drøftede Kirkefærden Juledag, og de unge talte om den fornøjelige Stefansdag. Da gjaldt det om at komme op længe før Dag og faa muget, inden det gryede, og da skulde man ogsaa helst have Fingre i søvnige Naboers Trillebøre. Det var jo ogsaa den Dag, alle Gaardens Høstfolk med deres Ægtefæller kom for at være Gæster hos dem fra Dag gry til Sengetid, og da var der altid Liv og Adspredelse.

Men man var træt nu efter den travle Dag og tung af den megen Mad, saa Døsigheden meldte sig. Man rejste sig derfor, og idet man ønskede hinanden en glædelig Jul, skiltes man.

Igen raspede Karlens Træske mod Gaardspladsens toppede Sten. Et Blik blev kastet op mod den mørke Vinterhimmel for at spejde efter, om der var Fare for Nødkast og de Besværligheder, der fulgte med, nu i Helligdagene. Saa listede man ind og gemte sig mødig som man var, under de stive, hjemmegjorte Dyner.

Endnu skinnede Lyset en Stund gennem Raahlingens Ruder, men snart blev ogsaa det slukket.

Kun Nattens Lyde hørtes nu fra de lave Længer. I Hestestalden duredede Hestenes ensformige Grutten af den sidste Haandfuld Havre, og fra Kostalden hørtes af og til et søvnt Dyr fra et Dyr, der tungt og mæt rørte paa sig. Fra Ladens skumle Indre lød hæse Skrig fra de mange Rotters rastløse Nattefærd; men værst var det med den sære Puslen fra Hjørner og Kroge, den, man ikke fandt Aarsagen til, og som derfor bragte Uhygge med sig.

— Men den hellige Julenat sænkede sig med sin Fred og Hvile over det lille Samfund, der levede sit Liv i den gamle morsingske Bondegaard.

A. C. Skyum.

Petit-Revvy.

Der er nogen, der siger, at Sallingsund-Vejen snart bliver færdig. Om ikke før saa aldrig.

Man har længe i Bladenes Annoncer læst om Film en paa Tænderne. Tandlæge Jacobsen har nu efterhaanden fjernet saa megen Film fra sine Patienters Tænder, saa han kan fremvise den offentligt.

Forleden holdtes det store Efteraarsmarked i Nykøbing. Vor Markedsmedarbejder beretter, at der kun var een Hest, og den græd.

Frem og tilbage er lige langt:

Det er nu endelig lykkedes at faa udvidet Havnen saa meget, at Havnepladsen er blevet for lille. Den næste Opgave bliver at faa Havnepladsen udvidet, saa Havnen igen bliver for lille. O. s. v.

Der er kommet en ny Bademester paa Badeanstalten. Nu mangler vi bare en ny Badeanstalt.

De faglige Fodboldkampe i Nykøbing tænkes til Sommer udvidet. For Tiden overvejes der en Kamp mellem Lægerne og Sygekasserne.

Apropos de blændende Billygter:

En kendt kvindelig Bilist i Nykøbing blev forleden standset af en Politibetjent, der mente, at hendes Billygter ikke var rigtigt indstillet. Det viste sig imidlertid, at Betjenten havde taget fejl. Det var hendes Skønhed, der havde blændet ham.

Damefrisørindernes lange Haar blev almindeligt beundret paa Rundskuet. Hvorfor gaar de saa med kort Haar til daglig?

Nyt Ordsprog:

Hvor der er Hjerterum, der er ogsaa Haurum.

Et Par Turister fra et af de sydlige Bjerglande gæstede forleden Nykøbing. Da de kom ud i Nygade, følte de sig fuldkomment hjemme.

Damernes Kjoler er nu blevet saa lange, at Byraadet paatænker at afskaffe Gadefejningen.

Tidligere spiste Haandværkerforeningens Gæster Smørrebrød med italiensk Salat. Nu spiser de bart Brød med italiensk Musik.

Tjenestemændene har det haardt. Nu har man endog berøvet Stationsforstanderen i Nykøbing hans eneste Lokomotiv.

Det siges, at Byens Musikliv stagnerer. For at bøde derpaa kommer der nu hver Dag mindst tre Gademusikanter til Byen.

Østersforpagteren holdt forleden Hare-Klapjagt paa Venø. Nu paatænker Harejægerne at foranstalte Klapjagt paa Østersen i Nissum Bredning.

Der klages over, at Aftenbelysningen i Nykøbing er for daarlig. For at raade Bod herpaa tændes nu jævnlige Gadelygterne om Dagen.

Kvaksalveri:

Byraadet har bygget en Musiktribune, for at vi kan faa noget, der er godt for Ørene. Derefter har de malet den grøn, hvilket som bekendt er godt for Øjnene.

Hvad siger Lægerne?

I gamle Dage hed det, at man skal smede, mens Jernet er varmt. Nu skal Dommeren mægle, før Smedene bliver varme.

Nyhed i Restaurationsfaget:

Restauratørerne plejer at bruge Vandet til at fortynde Kaffen med. Værten paa Salgjerhøj har nu gjort den Opdagelse, at det ogsaa kan bruges til Springvand. Det har hjulpet svært paa Kaffen.

Lynlaasene breder sig med rivende Hast. Forlængst har de vundet Indpas i Galoschestøvler, Trøjer, Tasker og Tobakspunge. Nu paatænker Lægerne at indføre dem ved Operationer.

Det meddeles, at der alligevel ingen Muldvarpe er paa Mors.

Maa vi saa spørge, hvem det er, der udfører det Muldvarpearbejde, der bliver gjort her paa Øen.

Af Aarets Begivenheder - -

Da Mindestenen for N. A. Christensen blev afsløret.

Peter skriver hjem til sin Mor.

Dagligt Liv i Sommerlejren.

Ved Bankdirektør C. Noring Riis.

Kære Moder!

Lejren, den 7. Juli.

Du maa undskylde, at jeg skriver paa et noget krøllet Stykke Papir; men jeg maa aabenbart have faaet pakket Rygsækken lidt forkert.

Nu skal jeg i Stedet gøre mig Umage for at skrive pænt Dansk, saa forsøger jeg da i Ferien at bøde lidt paa eventuelle Svagheder i Skoletiden.

Du kan tro, her er dejligt! Jeg tør næsten ikke prøve paa at beskrive, for det vil alligevel ikke lykkes saadan, at du kan forstaa, hvor godt her er. Teltene har vi rejst i en Dal. Saa er vi godt beskyttet, hvis det bliver Blæsevejr. Til Gengæld bliver Solen lidt hurtigere væk, og det var kedeligt for Aage, som vilde lave Soluhr. Han gjorde sig saadan Umage med det; men ved Tretiden er Solen gaaet væk i Dalbunden.

Naa, pyt med Uhret! det gaar alligevel alt for hurtigt! Jeg tør slet ikke tænke paa Tiden.

— Videre i Beskrivelsen: Der er store, dejlige Træer paa Skrænterne og en Masse forskellige Slags. Det mærkede vi i Gaar, da vi havde Konkurrence om at finde flest usædvanlige. Jeg var lige ved at vindé; men Viggo og Erik havde slaaet sig sammen og fandt een mere, end jeg. I Skovbunden er der en Masse Kvas, saa vi har let ved at finde Brændsel til baade Køkkenbaal og Lejrbaal. Det vil sige, let og let, det er ikke Sjov at skulle samle Brændsel alt for tit; men vi skiftes ogsaa til det, og det skal jo altsaa gøres, for vi skal da have noget at spise. Og du kan tro vi faar god Mad. I Gaar stod den paa Medisterpølse og Sagosuppe, der var 5 Svesker i Suppen, til hver, og Intendanten spenderede lidt Syltetøj til Medisteren. Vi spiste 6 Meter Pølse, saa du kan nok forstaa, at vi sulter ikke.

Desværre er det min Tur til at være Køkkenvagt fra i Eftermiddag; men jeg har det svage Haab, at der bliver en ekstraordinær Leg i mit Vagtdøgn, saa slipper jeg maaske lidt lettere.

8. Juli.

Undskyld Afbrydelsen! Jeg har maattet gøre en Pause. I Gaar blev jeg afbrudt, ved at vor kære Værts Køer pludselig kom igennem vor Lejrplads, og saa maatte vi ud og redde Bohavet. Desværre naaede Køerne at ødelægge Lejrchefens i vort Ansigts Sved forarbejdede Stol, saa nu maa han sidde paa en Træknold, ligesom vi andre. Kanske man kunde tjene et Point ved at lave ham en ny Stol. Vi har nemlig Konkurrence i good-turn (det betyder cirka god Opførsel eller Hjælpsomhed og Forstaaelse).

Og saa har jeg prøvet at være Køkkenvagt, og det var ikke særlig spændende. Det vil sige, jeg havde Held med min Sovs, saa de allesammen roste den, og de er ellers nogen værre nogen til at kritisere, hvis der er noget i Vejen, — bare en lille Tanke, og saa er de frække nok til at udtale, eller rettere udraabe, den.

Men nu kan du tro, der kommer noget! Vi havde i Aftes et rigtig Lejrbaal. Det var knas-dejligt Vejr, og vi havde samlet et rigtig stort Baal, der ordentlig flammede. Vi havde Gaardejer Knudsen og Frue paa Besøg,

— det er saadan en Tak, fordi vi maa være paa hans Mark, — og baade han og Konen drak Kakao sammen med os. De havde selv Kopper med, jeg tænker de var lidt bange for, at vore ikke var rene nok. De blev nu vist alligevel overbevist om, at vi er renlige nok, for de roste Køkkenet og vores gode Orden.

Nogle af de store lavede Cirkusforestillinger ved Lejrbaalet, og vi morede os bedre end i et virkeligt Cirkus. Der var baade Linedanserinde, en Mand, der spyttede Ild, Hestdressur og Akrobater. Det var allermest Sjov, da Kunstcyklisten i et flot Nummer pludselig gled paa Halen, medens Cyklen i en flot Bue havnede for vore Fødder. Men efter Kakaoen begyndte Knudsen at fortælle Sagn fra Egnen og tilsidt fra Dalen, hvor vi ligger, saa vi var lige ved at tro paa det, og i Mørket omkring kunde se Konen med Hovedet under Armen og den forskrevne Herremand. Selvfølgelig glemte vi det noget, da tilsidt Lejrchefen talte om Renhed og Sandhed, og vi sang vor Aftensang. Medens vi skiltes fra Baalet, var en af Musikerne gaaet ind i Skoven og spillede, det lød vældig kønt.

Men er det ikke mærkeligt, i Dag har Jens faaet Hekseskud. Man skulde nu tro, det havde Forbindelse med det, som Knudsen fortalte ved Lejrbaalet. Lejrchefen mener, at Jens har ligget forkert; men Jens synes selv, at han er meget syg, saa han gaar i Dag og er pakket vældig ind. Han ser noget saa sjov ud, at vi ikke kan lade være at drille ham — lidt.

Men du kan rigtigt nok tro, at vi havde en spændende Natleg. Da vi lige havde faaet lagt Havregryn i Blød, kaldte Lejrchefen paa os og gav os Besked paa at gøre os klar. Saa blev vi sendt ud. Legen var knippelgod. Jeg skulde sammen med Hans prøve at slippe gennem de andres Række; men der var nogle bestemte, afmærkede Steder, jeg skulde naa, som de andre ikke kendte, forinden jeg kunde melde mig ved Maalet. Du kan nok forstaa, at vi nogle Gange kom til at tænke paa Konen med uden Hovedet. Naar det saadan er mørkt, kan det være helt uhyggeligt, og der kan komme saadan nogle underlige Lyde. Der var navnlig en Ugle, der gjorde os ordentlig bange. Selvfølgelig var vi flere Gange ved at blive nappet og maatte staa eller ligge musestille, een Gang syntes jeg det varede en Evighed, inden vi kunde gaa videre. Lige før Maalet snublede Hans, og han blev taget, medens jeg, din Søn og Stolthed, naaede ind, og vi vandt.

Vejret er nu straalende. Vi har badet og taget Solbad og er herligt dovne. Om ti Minutter skal vi en Cykletur til nogle af de berømte Steder heromkring. Naar vi kommer hjem derfra, skal et Par Stykker af os lave Lejravis, og jeg har nogen vældig gode Vitser. — Altsaa, jeg har næsten travlt. Saa slutter Brevet og jeg vil ikke lyve og sige, at jeg længes hjem; men vi har nu allesammen lovet med Haand og Mund, at I skal mærke, naar vi kommer hjem, at vi ikke har været paa Lejr forgæves.

Saa sender jeg min kærligste Hilsen

Din Søn Peter.

P. S. Jeg skal lige hen og vise Lejrchefen dette Brev. Det er sikkert det længste, der bliver skrevet her paa Lejren, og saa faar jeg ekstra Points for good-turn. Næste Brev bliver nok et Kort. D. s.

Hvor er Morsingboen kommen fra?

Og hvordan har han udviklet sig til det, han er?

Lidt Fantasi af A. J. DAHL

MO R S er som den øvrige Del af Landet sagtelig dukket op af Havet som en hvid Koralø. Efterhaanden, som Klimaet har forandret sig til det værre, er saa vældige Isbjerger kommen sejlene fra Nord og Øst, og de har medført de forskellige Jordmasser, som skulde give Øen Liv.

Lidt ujævnt blev Jorden fordelt, men Koralkalken blev dog overalt saa nogenlunde dækket. I Jorden fandtes Frø af forskellige Planter, og disse skyldes Øens første Vegetation. Saa meget og lidt mer ved vi om Øens Tilblivelse, men Almindeligheden mangler al Kundskab om, hvor Morsingboen er kommen fra, og hvordan han gennem Aarhundreder har udviklet sig til det, han er. Over dette Emne skal der i det følgende fantaseres.

*

De første Mennesker, der kom til Øen, var Stenaldermennesker. Fra Nord kom de med Vaaben i Haand.

Mellem de mægtige Bakkedrag Nord for Vildmosen var deres Hjemstavn. Der havde deres Forfædre levet i Aarhundreder i Fred med hverandre, men i Kamp mod alle fremmede.

Der uddøde den gamle Høvdingæt, og ny Høvding skulde kaares. De var to om Budet, Fægge og Manna. Heftig Strid opstod. Mannas Flok sejrede, og Fægge drog i Landflygtighed med Resten af sin trofaste Skare, en Snes Mand ialt, høje, lyse fribaarne Mænd med stærke klare Øjne. Fem Kvinder havde de med, af hvilke dog kun skal nævnes Salgjer, Fægges Hustru.

De drog mod Syd og Vest, og efter mange Dages møjsommelig Vandring kom de til Vand, men Land var at øjne

paa den anden Side. De lavede Eger og stak tilsøs. Nyt Land skulde vindes, hvor Flokken kunde blive til et Folk.

Det var i den fagreste Vaar. Smaasilden glimtede om de synkefærdige Eger. Landet, de attraaede, laa foran dem i Vaarskrud, frisk og grøn som en Perle paa Havet. Ud mod Kysten laa en mægtig grøn Banke, bagved øjnedes Skov.

Foran Landet laa en lille Ø, hvor Tusinder af Søfugle flagrede. Kvinderne vilde i Land paa Øen for at samle Æg, og Mændene føjede dem. For dog at gøre sig nyttig, mens Kvinderne samlede Æg, gav Mændene sig til at tage Smaasild med Hænderne. Leende puttete de de sprællende Sildinger i Munden, et Par Knusk med de kraftige Kæber og saa ned i Vommen med dem. De kunde mærke, at Sildene sprællede i Maven. — Siden samlede de Sildene i Krukker. — Da Kvinderne ikke havde Krukker til flere Æg, fortsattes Farten.

Fægge stirrede mod Landet; ikke en Krumning af Kystlinjen undgik hans skarpe Blik. Landet tiltalte ham saare, det mindede ham om hans Hjemstavn. Saa gik han i Land med sin Flok og tog det i Besiddelse. Han kaldte Landet M o r, da det skulde føde dem alle.

*

Aaarenes Løb voksede den lille Flok til en Stamme, og jo fler de blev, des længere trængte de frem mod Syd. Fægge og Salgjer var forlængst døde og bisat i hver sin Høj, men Mindet om dem levede videre i Slægten, og det lever den Dag i Dag i Navnene paa de Høje, hvor de stedtes til Hvile.

Stammen var blevet fortrolig med den Tanke, at de

var ene i Landet, og derfor trængte de ubekymret frem, idet de dog holdt sig ret nær ved Kysterne, da de der fandt deres mest yndede Spiser, Østers og Sildinger.

Af og til gjorde de dog Strejftog ind i Landet, hvor der var rig Jagt, og fra en saadan Tur kom nogle unge Jægere en Dag hjem med en Mand af fremmed Stamme, som de havde fanget paa Jagten.

Den daværende Høvding, D u e, tog Fangen for sig og udsurgte ham ivrigt om hans Stamme og Hjemstavn; men Fangen, der var lille og lavstammet, forstod ikke et Ord af det hele. Han pegede paa Dues Mave og brugte Kæberne ustandseligt, idet han stirrede bønligt paa ham. Due fattede da til sidst, at Fyren var bange for, at man vilde æde ham, og brølende af Latter forsøgte han at forklare, at man havde bedre Mad end som saa, men forøvrigt spiste man ikke Mennesker her i Stammen.

Næste Dag blev Fangen sat i Arbejde, han skulde gaa Kvinderne tilhaande. De havde længe klaget over, at Mændene ikke hjalp dem med det tunge Arbejde. Nu fik de Hjælp. Kvinderne kaldte Fangen T v i l e.

Tvile udførte godt Arbejde, naar han bare blev rost, men bedst var han dog til Maden, som han fik rigeligt af. En skøn Dag var han væk. Kvinderne klagede, og Mændene lo, og saa glemte man Tvile.

Men Tvile havde ikke glemt Stammen. En Tid efter kom han med hele sin Stamme. Med Fagter og Tegn forklarede han Due, at hans Stamme var villig til at arbejde for ham, naar Due bare vilde paatage sig at føde og forsvare dem. Gladelig gik Due ind paa Forslaget. Der blev anvist Tvilestammen Boplads, og et livligt Samvirke begyndte.

*

Hvor Tvilestammen var kommen fra, er der ingen, der ved. Det var smaa Folk med buskede Øjenbryn. Mændene udmærkede sig ved at have et vældigt Skæg. De var nærige og nøjsomme, naar de selv skulde skaffe Føden, men al fremmed Mad smagte dem godt, og paa den sparede de ikke.

Tvilefolket blev Trælle, Fægfolket blev Herrer.

*

Tvilefolkets Kvinder forstod at faa meget ud af lidt. Undertiden pillede de Kærner af det vildtvoksende Korn. Disse Kærner lagde de i Ilden, og naar de var tilpas svedne, knuste de dem mellem to Sten. Det sorte Mel kom de i kogende Vand, naar man saa kom lidt Honning i, havde man en herlig Drik. Denne Drik til Sildinger blev begge Stammers uundværlige Morgenmad.

Efter Aarhundreders Forløb var to Stammer gaaet op i hinanden og blevet eet Folk. Landet var nu beboet overalt ved Kysterne, der gik helt omkring det, thi det var en Ø. »Mor« havde Fægge kaldt Landet, men unge Vikinger,

der vendte hjem til Øen fra Vikingetog, kaldte Øen »Mors Ø«, og dette er siden blevet til Morsø, hvoraf igen kommer, at Beboerne fik Navnet Morsingboer.

Morsingboerne har vel stadig under Naboers og Klimats Indflydelse i Tidens Løb udviklet og forandret visse Sider af Moderstammernes Karaktertræk, men endnu mærker man dog Slægtskabet med Fægger og Tviler, med Herrer og Trælle.

*

Før Fæggerne blev blandet med Tvilerne, var der næsten aldrig Uenighed mellem Mændene. Blev man endelig uenig, saa sloges man, til der flød Blod, saa var Striden i Reglen endt. Der var stærke Venskabsbaand mellem Fæggemændene, og tit og ofte fik de Lejlighed til at vise, at Venskabet var stærkere end Døden. Efter at Tvilerne var gaaet op i Stammen, forandredes dette Forhold, idet Tvilerne var store Mestre i at føre Sladder. Snart blev det saaledes, at man ingen kunde stole paa. Den, der før var ens bedste Ven, talte ondt om en. Venskab afløstes af tomme Talemaader, og da Jernalderen kom med de skarpe Vaaben, blev Dolken et yndet Værge.

Man sporer endnu hos Morsingboer en vis sky Forsigtighed, der sikkert har sin Rod i Tvilernes Sladder.

*

Fæggerne tog sig godt ud. Naar en Flok Mænd var udrustede til Jagten, gik de gennem Bopladsen til Høvdningens Bolig. Der rettede de sig for Høvdningen og svang de vældige Økser i Luften, mens Kvinderne klappede i Hænderne af Stolthed og Glæde. Derfra skriver det sig, at alt, hvad Morsingboerne tager sig for, skal tage sig ud; men ogsaa her har Tvilerne øvet sin forringende Indsats.

Naar Fæggenes Parade var til saa stor Opbyggelse for Høvdningen og Kvinderne, var det, fordi der bag ved Paraden laa den Virkelighed, at de var vældige Jægere og Beskyttere af Bopladsen. Da Folket blev blandet, afholdtes

de samme Parader, men der laa ikke den samme Styrke bagved. Siden da har Morsingboen altid set mere paa, hvordan en Sag tog sig ud, end paa, hvad Sagen egentlig var værd. Men Fæggesindet brænder dog i dem, og det har i den Retning sat sit Spor i Sproget; det har givet Morsingboen Ordet »t e s y e n«. Dette Ord, der bruges meget, er et Vidnesbyrd om, at skønt Morsingboen er en stor Parademager, saa ved han dog allerinderst inde, at det ikke er det tilsyneladende, det kommer an paa. Og en Dag rejser han sig, som den Fæggesøn han er, og da skal det hedde: »Ikke synes, men være«. Og da bliver Morsingboen en af Danmarks bedste Sønner.

*

Tvilerne var store Sværgere og Bandere. Undertiden blev det Fæggerne for meget, og saa stod den paa tørre Prygl.

Dette bevirkede, at Tvilerne

„Det var smaa Folk med buskede Øjenbryn. Mændene udmærkede sig ved at have et vældigt Skæg...“

bankede særdeles kraftigt, naar kun Kvinder og Børn hørte det. Naar Fæggemændene var nærværende, tilsløredes Ederne ved Lydforandringer. Den Slags Forandringer, der intet forandrer i Edens Væsen, staar endnu i Kurs paa Mors.

*

Et Forhold brænder Fæggesindet i klar Lue hos Morsingboen: Da Fægge første Gang saa Landet, fattede han Kærlighed til det, fordi det mindede om hans Hjemstavn. Denne Hjemkærlighed er gaaet i uskiftet Arv til Efterslægten. Morsingboen har sin Fødeø kær. Øen med

de vide Udsyn over de grønne Marker og blanke Sunde staar hans Hjerter nær. Intet er for ham skønnere end den duftende Kløvermark, hvor Lærken bygger Rede, og hvor dens Sang om Vaaren fylder Luften, som om Julen kime-des ind. Han elsker den lermuldede Jord, der giver ham rigeligt Udkomme.

Vel drager mange unge Morsingboer til fremmede Lande, hvor de ofte kommer langt frem, men aldrig glemmer de Mors Ø, hvor deres Barndomsvugge stod.

Trofast Sønnekærlighed vidner om Herresind.

Kan De løse denne Kryds og Tværs-Opgave?

Saa støder De maaske paa Deres eget Navn!

Vandret:

1. Mos.
4. Bomuld.
6. Apoteker.
11. Kendt Sagfører.
13. Fuglen.
14. Stedord.
15. Populært Byrådsmedlem.
18. Kaster med Sten.
19. Part.
21. Del af Alfabetet.
25. Fugl.
27. Jomfruer.
28. Sportsmand.
31. Udraab.
33. Fornem Fugl.
34. Dansk Lord Mayor.
37. Musikinstrument.
38. Slyngeplante.
42. Forfatter-Fornavn.
43. Støj.
44. Drengenavn.
46. Forkortelse.
48. Forsvind.
49. 70-aarig Afholdsmand.
51. Nødvendig Beklædningsgenstand for Herrer.
53. Forkortelse.
54. Forkortelse.
55. Forretning i Algade.
56. Stjernebillede.

Lodret:

1. Yttrup.
2. Fugle.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11					12		13		
14			15		16		17		
		18							
	19	20				21	22		23
24		25		26		27			
28	29				30			31	32
33			34		35		36		
			37				38	39	40
41		42					43		
44	45				46	47	48		
49			50		51		52		53
54			55				56		

3. God Bekendt.
4. Politibetjent.
5. Klage.
7. Pigenavn.
8. Farvetonen.
9. Flertalsendelse.
10. Sluttede.
12. Drengenavn.
16. Vrede.
17. Ingeniør.
18. Fugl.
20. Maal.
22. Udraab.
23. Rugens Blomstring.
24. Ø.
26. -borg (Villa).
29. Udtryk.
30. Aviser.
32. Bogbinder.
34. Verbum.
35. -lele.
36. Til Bagning.
37. Ophold.
39. Branche.
40. Muse.
41. Sallingbanens fhv. Barne-pige.
42. Farv.
45. Dyrefod.
47. Daarlig Skrift.
50. Bekræftelse.
51. Forkortelse.
52. Verbum.

Ovenstaaende Kryds og Tværs-Opgave, som indeholder en Række lokale Navne, skal De selv hitte ud af. De faar ingen Løsning fra Redaktionen Side. Men naar De først har ufyldt alle de smaa Kvadrater rigtigt, vil De heller ikke behøve nogen Bekræftelse paa, at De har løst Opgaven. Det kan nemlig kun gøres paa een Maade.

Lidt mere at bryde Hjernen med.

Opgave Nr. 1.

En Snegl kravler op ad en Pæl, der er 20 Fod høj. Om Dagen naar den 4 Fod op, men i Løbet af Natten skrider den 3 Fod tilbage. Hvor mange Dage vil Sneglen være om at naa Toppen?

Opgave Nr. 2.

Et ret interessant Problem:

Tænk Dem, at Jorden var helt rund som en Kugle, og at der blev spændt en Snor rundt om den. Hvor meget længere skulde denne Snor være, for at en Mand, der er 2 Meter høj, skal kunne gaa under den overalt (f. Eks. hvis den blev spændt ud paa Stolper af samme Højde)?

Opgave Nr. 3.

Hansen køber 2 Julegæs. $2\frac{1}{2} \times$ med Prisen paa den ene Gaas bliver det samme som Prisen paa begge Gæs tilsammen, og Forskellen paa Prisen mellem Gæssene er 4 Kr. Hvad har hver Gaas kostet?

Løsning paa Opgaverne.

1. 4 Fod frem og 3 tilbage giver 1 Fod, som Sneglen naar op daglig. Den 17. Dags Morgen vil den altsaa være naaet 16 Fod op. Samme Dag, kravler den de sidste 4 Fod op, hvorfor den om Aftenen vil have naaet Toppen. Det tog altsaa 17 Dage.

2. Omkredsen for en Cirkel er jo Diameteren $\times 2\frac{2}{7}$. I dette Tilfælde vil Omkredsen for den nye Cirkel (Snoren, der blev spændt ud paa Stolperne) blive $2 m \times 2 \times 2\frac{2}{7}$ længere end for Snoren, der var spændt langs med Jorden. Man vil altsaa faa det forbausende Resultat, at Snoren blot skal være $\frac{8}{7} m$ eller knap 13 m længere, for at Manden kan gaa under den.

3. Da $2\frac{1}{2} \times$ den ene Gaas koster det samme som begge Gæs tilsammen er Forskellen i Prisen paa Gæssene netop en halv Gaas eller fire Kroner, og følgelig har den ene kostet 8 Kr.

Begge Gæs har kostet $2\frac{1}{2} \times 8 = 20$ Kr. og den anden derfor 12 Kr.